

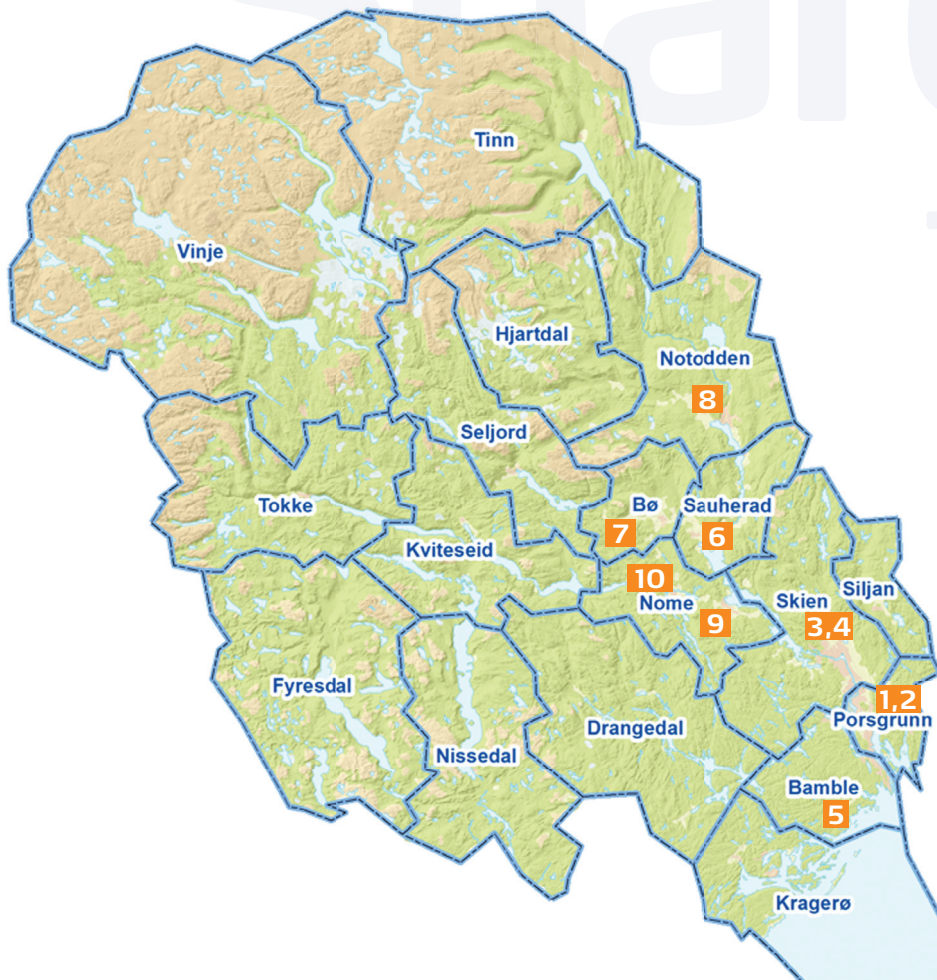
ÅRSRAPPORT 2013

Innhold

Her finner du oss	3
Banksjefen har ordet	4
Hovedtall til årsregnskapet for 2013	5
Styrets årsberetning for 2013	7
Årsregnskap for 2013	17
Noter til årsregnskapet for 2013	21
Revisors beretning	55
Beretning fra kontrollkomiteen	57

Her finner du oss

1	Porsgrunn, Jernbanegata	6	Gvarv
2	Porsgrunn, Storgata	7	Bø
3	Skien, Torggata	8	Notodden
4	Skien, Gråtenmoen	9	Ulefoss
5	Bamble	10	Lunde

SpareBank 1 Telemark styrker sin posisjon i Telemark

- Et godt resultat i 2013 gjør at banken kan fortsette sitt store samfunnsengasjement og styrke sin posisjon i bankmarkedet i Telemark.

2013 ble et godt år for SpareBank 1 Telemark. Med et resultat før skatt og tap på 222 millioner kroner fremstår banken som svært solid. Det endelige årsresultatet havnet på 157 millioner kroner, en kraftig vekst fra året før. Effektiv drift samt vekst innenfor kjerneområder er hovedårsaken til det gode resultatet, men vi har også fått effekt av renteøkningen våren 2013 i kombinasjon med en fallende pengemarkedsrente.

En vellykket fusjon med Holla og Lunde Sparebank har også bidratt positivt på resultatet for 2013.

Kompliserte konverteringsprosesser og sterkt fokus på å bygge en ny sammensveiset kultur har gått forbilledlig gjennom året.

At vi har klart å ha riktig fokus både inn- og utad har medført at banken har styrket sin posisjon i både privat- og bedriftsmarkedet dette året.

Det er gledelig å registrere at vi gjennom året har funnet en god samarbeidsform med våre nye eiere – Sparebankstiftelsen Telemark Holla og Lunde og Sparebankstiftelsen Telemark Grenland. Allerede i deres første driftsår har vi sammen delt ut gaver til allmenntilgittige formål for nesten 10 millioner kroner i Telemark.

Banken har også etablert en meget god sponsor- og markedsstrategi. Strategien har en klar målsetting om at banken skal være en god støttespiller og samarbeidspartner for "alle". Det vil si at vi skal være en strategisk samarbeidspartner både for topp- og

breddeaktører innen idrett, kultur og foreningsliv. Ved utgangen av 2013 er banken en av fylkets største sponsorer innenfor disse områdene. Vi har over 100 lag og foreninger på vår sponsorliste og over 700 navn på vår gaveliste – det kan vi alle være stolte av.

2013 har vist at det fortsatt er optimisme og god aktivitet i næringslivet i Telemark. Det er også vist både stor betalingsvilje og -evne hos våre kunder – et speilbilde av dette er bankens resultat innenfor mislighold og tap på utlån. Det er viktig å understreke at vi definitivt mener at dette er bra. Dette til tross for at banken har vært med på å ta den nødvendige risiko som økt verdiskapning i vår region trenger.

Vi gleder oss til å videreutvikle banken som en lønnsom og solid lokalbank, og mener vi har gode forutsetninger for å møte fremtidens krevende kunde- og myndighetskrav.

Per Halvorsen
Administrerende banksjef

Hovedtall til årsregnskapet for 2013

	2013	2012	Proforma 2012	2011	2010	2009
RESULTATREGNSKAP						
Netto renteinntekter	291 486	248 259	306 783	251 222	237 959	233 254
Netto renteinntekter inkl. boligkreditt	354 882	274 824	334 399	261 386	248 527	241 889
Driftsresultat før tap	221 474	142 270	168 720	161 202	161 694	162 618
Tap på utlån og garantier	21 358	23 810	26 553	21 111	8 265	34 558
Ordinært resultat før skatt	213 168	116 710	139 473	137 591	153 916	125 061
Årsresultat	157 594	83 458	98 921	97 800	110 396	88 324
BALANSE						
Brutto utlån før overføring til Boligkreditt	21 017 658	19 696 778		14 620 577	13 477 984	12 725 715
Brutto utlån etter overføring til Boligkreditt	15 811 545	15 383 601		11 822 160	11 260 485	11 241 484
Utlån overført til Boligkreditt	5 206 113	4 313 176		2 798 418	2 217 499	1 484 231
Innskudd fra kunder	11 434 186	11 199 722		8 550 259	8 257 198	7 658 317
Langsiktig lån og obligasjonsgjeld	4 499 097	4 558 922		3 524 198	3 770 834	3 795 739
Ansvarlig lånekapital	75 000	75 000		75 000	75 000	74 956
Egenkapital	1 911 879	1 763 893		1 386 469	1 301 651	1 205 941
Forretningskapital	23 308 324	22 119 050		16 519 729	15 799 955	14 389 673
Forvaltningskapital	18 102 211	17 805 874		13 721 311	13 582 456	12 905 442
NØKKELTALL						
Rentenetto	1,63 %	1,73 %	1,74 %	1,84 %	1,79 %	1,83 %
Kostnader i % av inntekter	53,2 %	60,8 %	61,4 %	53,4 %	51,3 %	53,0 %
Kostnader ekskl verdipapirer i % av inntekter	53,1 %	61,4 %	62,2 %	53,1 %	51,4 %	57,9 %
Tapskostnad i % av brutto utlån	0,14 %	0,15 %	0,17 %	0,18 %	0,07 %	0,31 %
Innskuddsdekning	72,3 %	72,8 %		72,3 %	73,3 %	68,1 %
Utlån overført til boligkreditt i % av brutto utlån	24,8 %	21,9 %		19,1 %	16,5 %	11,7 %
Vekst forretningskapital	5,4 %	5,8 %		1,0 %	5,2 %	6,8 %
Innskuddsvekst	2,1 %	5,8 %		3,5 %	7,8 %	0,9 %
Utlånsvekst før overføring til boligkreditt	6,7 %	7,6 %		8,5 %	5,9 %	10,1 %
Utlånsvekst etter overføring til boligkreditt	2,8 %	2,6 %		5,0 %	0,2 %	5,0 %
Nedskrivninger på tap i % av brutto utlån	1,0 %	1,1 %		1,1 %	1,1 %	1,1 %
Bokført mislighold i % av brutto utlån	0,7 %	0,8 %		0,8 %	0,7 %	0,7 %
Egenkapitalavkasting	8,5 %	5,6 %		7,2 %	8,8 %	7,8 %
Kapitaldekning	16,6 %	16,0 %		16,6 %	15,7 %	15,9 %
Kjernekapitaldekning	16,6 %	16,0 %		16,6 %	15,7 %	15,9 %
Ren kjernekapitaldekning	15,9 %	15,3 %		15,7 %	14,7 %	14,9 %
Egenkapital	1 911 879	1 763 893		1 386 469	1 301 651	1 205 941
Ansvarlig kapital	1 735 505	1 594 286		1 295 077	1 232 222	1 188 103
Risikovektet balanse (konsolidert)	10 431 225	9 959 423		7 784 056	7 867 624	7 450 837
				0		
Antall anatte	187	198		156	162	156
Antall årsverk	178	185		148	154	147

Styrets årsberetning for 2013

Markedsutviklingen i 2013

Mens 2012 var et år preget av finansiell uro i kjølvannet av finanskrisen, har 2013 vært et positivt år med god avkastning i nær alle kapitalmarkeder. 2013 var et rolig år uten negative overraskelser, selv om senatets håndtering av gjeldssituasjonen i USA skapte store overskrifter. Den positive utviklingen kan forklares med en ekspansiv pengepolitikk i mange land, noe som har bidratt til lave renter. Særlig viktig for oss er den europeiske sentralbanks håndtering av den europeiske statsgjeldskrisen. Gjennom ECB sin kommunikasjon og tiltak har investorer og långivere blitt mer komfortabel med situasjonen, som tidligere var påvirket av frykt for statskonkursen og sammenbrudd av euroen. Lave renter, positive forventninger til fremtidig vekst og tilgang til likviditet har gitt god avkastning for verdipapirer.

Denne positive utviklingen har redusert bankenes innlånskostnader, både til finansiering av sikre boliglån og til andre former for utlån. Sammenlignet med 2012 falt pengemarkedsrentene. Reduksjon i pengemarkedsrenter skyldes både pengepolitiske tiltak fra sentralbankene, men også økonomiske utsikter. For Europa, som er Norges viktigste handelspartner, vil gjeldssituasjonen og ledig produksjonskapasitet kunne føre til lav økonomisk vekst i årene fremover.

Dette økonomiske fremtidsbildet har preget det norske pengemarkedet i 2013. Norges Bank har nå holdt styringsrenten uendret på 1,5 prosent siden mars 2012, da den ble satt ned med 0,25 prosentpoeng fra 1,75 prosent. Pengepolitiske tiltak, redusert usikkerhet i intrabankmarkedet og forventninger til lav økonomisk vekst hos våre handelspartnere har ført til en jevn reduksjon av pengemarkedsrenten, målt med tre måneders NIBOR. Ved inngangen til 2013 falt NIBOR fra 1,8 til 1,7 prosent. Sist styringsrenten ble endret var den i underkant av 2,6 prosent. Sparebanken Telemarks verdipapirportefølje har i hovedsak lav markeds- og likviditetsrisiko, og har som følge av markedsutviklingen hatt en stabil og positiv avkastning.

Virksomheten i 2013

Årsregnskapet er utarbeidet i henhold til regnskapsloven,

årsregnskapsforskriften og god regnskapsskikk, og er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Etter styrets oppfatning er det etter regnskapsavslutningen ikke inntrådt forhold som i vesentlig grad vil påvirke regnskapet.

Resultat før tap og skatt ble på 221,5 (168,7¹) millioner kroner, mens resultat før skatt ble 213,2 (139,5) millioner kroner. Resultat etter skatt ble 157,6 (98,9) millioner kroner. Dette ga en egenkapitalavkastningen etter skatt på 8,5 (5,7) prosent.

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter i 2013 ble 291,5 (306,8) millioner kroner. Renteinntekter fra boliglån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS regnskapsføres som provisjonsinntekter i bankens regnskap. Samlede netto renteinntekter inkludert provisjonsinntekter fra boliglån overført til boligkredittselskapet var 354,9 (334,4) millioner kroner. Dette tilsvarer en økning på 6,1 prosent fra året før. Bankens rentenetto etter overføring av boliglån til boligkreditt ble på 1,63 (1,73) prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

I 2013 har banken betalt sikringsfondsavgift på 8,9 millioner kroner. Dette har redusert rentenettoen med ca. 5 basispunkter sammenlignet med året før. Netto renteinntekter er sammenlignet med 2012 ytterligere redusert med 6,3 millioner kroner, dette skyldes til dels økte rentekostnader på innskuddskonti som følge av et presset marked samt økt overføringsvolum til boligkreditt som gjenspeiles i økte provisjonsinntekter fra boligkreditt. Provisjonsinntektene fra SpareBank 1 Boligkreditt har økt med 35,8 millioner kroner til 63,4 millioner kroner i 2013. Provisjonsmarginen fra boligkredittselskapet til banken har i 2013 blitt bedret med i underkant av 60 basispunkter. Overført portefølje har i 2013 økt med 893 millioner kroner til 5.206 millioner kroner (25 prosent av brutto utlån).

¹ Tall fra 2012 er oppgitt i parentes. De sammenlignbare resultat tallene for 2012 er proforma tall for den sammenlåtte banken i 2012 (Holla og Lunde Sparebank og Sparebanken Telemark). Se note 1 for nærmere informasjon.

Netto provisjons- og andre inntekter

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter ble i 2013 på 93,2 millioner kroner, en økning på 16,2 millioner kroner sammenlignet med 2012. Økningen i inntektsposten skyldes gevinst ved salg av eiendom samt økte provisjonsinntekter fra spesielt forsikring.

Netto avkastning på finansielle investeringer

Netto avkastning på finansielle investeringer ble på 24,8 millioner kroner, som er på samme nivå som året før. Utbytte på aksjer, andeler og egenkapitalbevis ble på 22,0 (16,5) millioner kroner. Netto verdiendringer på verdipapirer var i 2013 på 2,8 (9,3) millioner kroner herav valuta 3,8 (2,9) millioner kroner.

Driftskostnader

Bankens samlede driftskostnader var 251,4 (268,5) millioner kroner. Driftskostnader i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde 1,4 (1,5) prosent. Reduksjonen i driftskostnadene fra 2012 til 2013 skyldes i all hovedsak fusjonskostnader i 2012, men også effektivisering av driften i 2013 med blant annet reduksjon av årsverk som følge av alderspensjon.

Bankens driftskostnader i forhold til totale inntekter eksklusiv verdiendring på verdipapirer ble på 53,2 (61,4) prosent.

Tap på utlån og garantier

Bankens tap er fortsatt lave og ble på 21,4 (26,6) millioner kroner, tilsvarende 0,14 (0,17) prosent av brutto utlån på balansen. Avsetning for tap på utlån var ved utgangen av året 159,2 (169,8) millioner kroner eller 1,01 (1,10) prosent av brutto utlån.

Styret har lagt vekt på at banken skal ha en moderat risiko-profil for kredittrisiko, og har historisk hatt lave tap på utlån og garantier. Banken har i sin kredittvurdering tatt hensyn til aktuelle risikofaktorer. Styret anser de avsetninger/nedskrivninger som er gjennomført i regnskapet som tilstrekkelige til å møte eventuelle verdifall på dagens utlån og garantier.

Problemlån (misligholdte og tapsutsatte engasjement) var ved utgangen av 2013 på 281,0 (297,0) millioner kroner herav misligholdte engasjement 117,3 (121,9) millioner kroner. Brutto misligholdte engasjement utgjorde 0,7 (0,8) prosent av brutto utlån.

Banken har god oversikt over misligholdte og tapsutsatte engasjementer. Kvaliteten på bankens utlånsportefølje er etter styrets vurdering god.

Gevinst på verdipapirer som er anleggsmidler

Banken solgte i april 2013 aksjene i Eika Gruppen AS. Realisert gevinst på aksjesalget ble 17,1 millioner kroner.

Disponering av årets overskudd

Årsresultatet i Sparebanken Telemark ble 157,6 millioner kroner.

Styret foreslår at årets resultat disponeres slik; (tall i hele tusen kroner)

Overført til utjevningfond	45.507
Overført til grunnfondskapital	93.087
Avsatt til gaver	3.000
Avsatt til utbytte	16.000
Sum disponert	157.594

Balanseutvikling og soliditet

Bankens egenkapital pr 31.12.2013 var 1.912 (1.764) millioner kroner tilsvarende 10,6 (9,9) prosent av balansen. Ren kjernekapitaldekningen ved årsskiftet var 15,9 (15,3) prosent, kjernekapitaldekning var på 16,6 (16,0) prosent tilsvarende som kapitaldekningen. Risikovektet balanse har økt med 4,7 prosent, mens ansvarlig kapital har økt med i underkant av 9 prosent.

Banken er ikke involvert i noen rettsvister som vurderes å ha betydning for bankens soliditet eller lønnsomhet. Styret vurderer soliditeten som god.

Forvaltningskapitalen

Bankens forretningskapital (forvaltningskapital tillagt bankens utlån gjennom SpareBank 1 Boligkreditt AS) var på 23.308 (22.119) millioner kroner ved utgangen av 2013. Dette tilsvarer en vekst på 5,4 prosent (1.189 millioner kroner).

Bankens forvaltningskapital etter overføring til boligkreditt, var på 18.102 millioner kroner, en økning på 1,7 prosent (296 millioner kroner) fra 2012.

Utlån

De samlede utlån før overføring til boligkreditt var ved utgangen av 2013 på 21.018 (19.697) millioner kroner. Dette tilsvarer en utlånsvekst på 6,7 prosent sammenlignet med 2012. De samlede utlån etter overføring til boligkreditt, var ved årsskiftet 15.812 (15.384) millioner kroner. Overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS pr 31.12.2013 var på 5.206 millioner kroner som utgjør 25 prosent av brutto utlån og 33 prosent av brutto utlån til personmarkedet.

Av bankens brutto utlån utgjør andelen til bedriftsmarkedet ca 24 prosent som er på nivå med 2012. Fordelingen av utlån mellom næring, sektorer og geografiske områder fremkommer i note 14. Vi viser til note 26 som viser restløpetiden for utlånene.

Ved årsskiftet hadde banken fastrenteutlån på 931 (883) millioner kroner.

Nedskrivning på individuelle og grupper av utlån var ved utgangen av året 159 (170) millioner kroner eller 1,01 (1,10) prosent av brutto utlån herav nedskrivninger på individuelle utlån på 108 (116) millioner kroner. Se note 14 for nærmere spesifisering i forhold til fordeling av utlån til bedrifts- og personmarked.

Garantier

Bankens garantivolum var ved årsskiftet på 323 (399) millioner kroner. Fordelingen av utlån mellom næring, sektorer og geografiske områder fremkommer i note 14. Note 28 viser garantiene fordelt på garantiformer.

Innskudd

Innskudd fra kunder var ved utgangen av 2013 på 11.434 (11.200) millioner kroner, tilsvarende en økning på 2,1 (5,8) prosent. Veksten i personmarkedet var på 3,2 prosent, mens innskudd fra bedriftskunder er marginalt redusert sammenlignet med fjoråret (- 0,4 prosent). Innskudd fra bedriftsmarkedet utgjorde ved utgangen av 2013 om lag 29 prosent av totale innskudd, mot 30 prosent for 2012.

Innskuddsdekningen etter overføring til boligkreditt ved utgangen av 2013 var på 72,3 (72,8) prosent.

Gjennomsnittlig rente på kundeinnskudd var 2,3 prosent som er på samme nivå som i 2012.

Det vil fortsatt være et prioritert område å legge vekt på den langsiktige sparingen, og banken vil arbeide aktivt med å få kundene til å tegne faste spareavtaler både i bank og fond. Banken tilbyr også fastrenteinnskudd for å møte kravene i nytt likviditetsregelverk. Pr utgangen av året hadde banken fastrenteinnskudd på 12 (453) millioner kroner.

Langsiktig finansiering

Til sammen utgjorde gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer 4.347 (4.267) millioner kroner i 2013. Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer er i sin helhet obligasjonsgjeld. Banken har i tillegg en fondsobligasjon på 75 millioner kroner med innløsningsrett i 2015 samt et bilateralt lån på 150 millioner kroner. Dette er lån til Eksportfinans ASA med forfall i september 2022. Gjenværende løpetid på bankens langsiktige finansiering var 2,6 (2,5) år pr utgangen av 2013. Forfall i 2014 på 707 millioner kroner, mens forfall i 2013 var på 958 millioner kroner.

Som følge av urolige finansmarkeder og nytt regelverk for finansbransjen forventes de langsiktige finansieringskostnadene fremdeles å være høye. Gjennomsnittlig tremåneders pengemarkedsrente var i 2013 på 1,75 (2,24) prosent. Styringsrenten til Norges Bank var pr 31.12.2013 på 1,50 prosent som er på samme nivå som pr 31.12.2012.

For arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne foretas det individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver.

Personal, arbeidsmiljø, kompetanse og sikkerhet

Ved utgangen av 2013 hadde Sparebanken Telemark 187 ansatte (178,3 årsverk) mot 198 ansatte (185,2 årsverk) året før.

Banken hadde i 2013 et gjennomsnittlig sykefravær på 6,6 prosent mot 5,0 prosent i 2012. Herav utgjør fravær innenfor arbeidsgiverperioden 1,9 prosent mot 2,0 prosent i 2012. Banken arbeider kontinuerlig med tiltak for å få ned sykefraværet blant annet ved å utnytte de mulighetene som ligger i at vi er en IA bedrift. Banken har avtale om bedriftshelsetjeneste.

Bankens filial på Gråtenmoen ble 9. oktober 2013 utsatt for ran. Etter forholdene endte utfallet godt da ingen ansatte ble fysisk skadet, selv om en slik hendelse er dramatisk både for de som direkte blir utsatt for ranet og for deres pårørende. De ansatte i banken håndterte situasjonen på en svært god måte og bankens etablerte beredskapsplan ble fulgt. Utover dette har det i 2013 ikke skjedd ulykker eller skader på arbeidsplassen. Banken driver ikke med virksomhet som direkte forurensar det ytre miljø – se omtale under.

Likestilling

Beskrivelse av faktisk tilstand

Bankens representantskap består av 40 medlemmer hvorav 15 kvinner (37 prosent) og 25 menn (63 prosent). I bankens styre er det 6 eksternt valgte medlemmer hvorav 2 kvinner (33 prosent) og 4 menn (67 prosent). Av bankens 187 ansatte er 111 kvinner (59 prosent) og 76 menn (41 prosent). Av bankens ledere er det 9 kvinner (35 prosent) og 17 menn (65 prosent). Av disse utgjør ledergruppen 2 kvinner (33 prosent) og 4 menn (67 prosent).

Når det gjelder gjennomsnittlig lønnsnivå innenfor sentrale stillingskategorier er den samme uavhengig av kjønn.

Bankens rolle i samfunnet

Arbeidet med samfunnsansvar i Sparebanken Telemark er forankret i bankens strategiplan. Sparebanken Telemark arbeider for å ha nærhet til kunder og samarbeidspartnere. Dette forholdet kjennetegnes av personlige relasjoner, tilgjengelighet og fremtidsrettet kommunikasjon. Banken skal ha medarbeidere med kompetanse, som er initiativrike, entusiastiske og har et engasjement overfor kunder og samfunnet for øvrig.

Samfunnsansvar

Arbeidet med samfunnsansvar er beskrevet og innarbeidet i bankens overordnede retningslinjer og styringsdokumenter. Konkrete eksempler på dette er blant annet etikk, hvitvasking, helse, miljø og sikkerhet (HMS), samt det ytre miljø. Det jobbes med å utvikle holdninger, gode rutiner og arbeidsprosesser som bidrar til å redusere helse- og sikkerhetsmessig risiko.

Sparebanken Telemark skal bidra positivt til samfunnsutviklingen i Telemark – både fordi det har en verdi i seg selv og fordi samfunnsnyttig forretningsvirksomhet bidrar til langsiktig verdiskaping, godt omdømme og engasjerte medarbeidere.

Bankens gavemidler skal som hovedregel tilfalle aktører innen markedsområdet. De skal ivareta bankens profil og godt omdømme. Gavemidlene skal støtte bredden av idrett, kultur og veldedige organisasjoner.

Gjennom etablering av to sparebankstiftelser, koordineres gaveutdeling og markedsmessige handlingsplaner for å styrke begges posisjon i lokalsamfunnene. Banken vil videreføre gavenivået til allmennyttige formål, mens større gaver vil bli gitt gjennom stiftelsene.

Med gaver og sponsorater har Sparebanken Telemark bidratt til å opprettholde lokale arenaer for frivillige aktiviteter gjennom mange år. Banken er en samfunnsseid institusjon som tar et aktivt samfunnsansvar. Overskuddet i banken forvaltes til det beste for lokalsamfunnet.

Støttespillerandelen, som lar kundene bestemme hvem som skal få støtte, er med på å synliggjøre dette. Deler av

overskuddet kan dermed kanaliseres tilbake til kundene som støtte til aktivitetstilbud.

Undersøkelser viser at barn og unge har for liten kunnskap om dagligdagse økonomiske begreper. Sparebanken Telemark besøker skoler og bidrar til å bedre elevenes kunnskap gjennom samarbeidet med Ungt Entreprenørskap Telemark. Dette skal bidra til økt samarbeid mellom arbeids- og næringslivet og skolene i Telemark.

Fremveksten av nye, utradisjonelle konkurrenter, økt tilgjengelighet på digitale betalings- og rådgivingskanaler har ført til en betydelig endring i kunders bruk av tradisjonelle banktjenester. Kombinasjonen digital og lokalbank skal gjøre banken til en annerledes bank som betyr en positiv forskjell for kundene. Det betyr at det må tilbys moderne og tidsriktige betjeningskonsepter til kundene, nåværende som nye.

Miljø

Klimaendringene berører alle mennesker og alle deler av samfunnet. I sparebankenes tradisjon ligger et sterkt samfunnsengasjement og det er derfor naturlig at miljø- og klimautfordringene settes på dagsorden og diskuteres i bankens styrende organer. Sparebanken Telemark er opptatt av å øke bevisstheten rundt dette temaet og hva hver enkelt medarbeider kan bidra med. Dette er i første rekke knyttet til arbeidsmåter som sikrer at banken holder miljømessig orden i eget hus. Bankens miljøambisjon er for øvrig å være på nivå med de forventninger som stilles til bransjen, blant annet gjennom Sparebankforeningens klimaanbefaling.

Banken har mange eiendommer. Ved oppgraderinger og større ombygginger blir det valgt energibesparende løsninger.

Økt bruk av digitale kanaler medfører redusert papirforbruk.

Banken har ni lokasjoner, noe som betyr en del reising kontorene imellom. I tillegg er det møter andre steder, mye foregår i Oslo. Banken har to biler til disposisjon, en av disse er el-bil. Det oppfordres generelt til samkjøring der det er mulig, eventuelt bruk av offentlig kommunikasjon.

Bruk av videokonferanse er en vanlig kommunikasjonskanal i banken. Internt i Sparebanken Telemark er Sametime prøvd ut og introdusert som en miljøvennlig og effektiv metode. Ved bruk av Sametime kan ansatte delta på møter ved å sitte på egen telefon og følge med på egen skjerm.

Risikostyring

Risikostyring og internkontroll

Risikostyring i Sparebanken Telemark skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent og innenfor rammer trukket opp av styret. Risikostyringen skal underbygge og støtte opp under bankens aktiviteter for å nå sine mål og bidra til en stabil og god avkastning. Styret har nedfelt egne prinsipper for risikostyring gjennom «Policy for risiko- og kapitalstyring». Dokumentet definerer det overordnede rammeverk for risikostyringen, herunder styring av de ulike risikoer. Risikoeksponering og risikoutvikling følges opp og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse. I lys av de regelendringer som kommer vurderer styret at risikostyring blir et strategisk viktig område i banken for å oppnå lønnsom vekst og økt verdiskapning i forhold til den risiko som banken påtar seg. Internkontroll skal bidra til å skape effektiv drift og forsvarlig håndtering av de risikoer som banken er eksponert for, slik at banken kan nå sine forretningsmessige mål på en trygg måte. Banken har engasjert KPMG AS som internrevisor fra 1. januar 2013.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som risiko for tap som følge av at kunder og/eller interessenter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser. Kredittrisiko i utlånsporteføljen er bankens største finansielle risiko. Risikoen styres løpende i henhold til bankens kredittpolicy, kredittfullmakter, rutiner for kredittgivning og ulike rapporterings- og oppfølgingskrav. Sparebanken Telemark bruker statistiske modeller utviklet i Sparebank 1 Alliansen som grunnlag for å følge opp utviklingen i porteføljen.

Det er foretatt en gjennomgang av næringslivsengasjementene med tanke på vurdering av kredittrisikoen knyttet til selskapenes risiko sett i lys av utviklingen i næringslivet, spesielt for Telemark. Styret mener at det er noe kredittrisiko knyttet til enkelte av bankens bedriftskunder. Individuelle tapsavsetninger ved utgangen av 2013 er på 108 millioner kroner hvorav 89,5 millioner kroner i tapsavsetning knyttes til bedriftsmarkedet. For nærmere spesifisering, se note 14.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer innebærer også kredittrisiko. Styret har gjennom bankens finansstrategi vedtatt rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering pr

bransje og utsteder. Hovedtyngden av bankens beholdning av rentebærende verdipapirer omfatter verdipapirer utstedt av staten, banker, kredittforetak og store industriforetak.

Det er styrets vurdering at bankens kredittrisiko er moderat.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valuta og verdipapirkurser. Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer. Administrasjonen rapporterer periodisk til styre bankens posisjoner i forhold til rammene.

Ved en endring i markedsrenten kan Sparebanken Telemark parallelt gjennomføre renteendringer for alle balanseposter unntatt de som har rentebindingstid. Basert på risikobildet pr 31.12.2013 ville den økonomiske konsekvens av renteøkning på 2 prosentenheter utgjøre en rentekostnad på 25,7 millioner kroner på årsbasis for hele bankens balanse. Styret har fastsatt en grense for maksimal renterisiko på 2,5 prosent av ansvarlig kapital pr 01.01 i regnskapsåret eller 41,9 millioner kroner i 2013. Bankens renterisiko har vært moderat gjennom hele 2013.

Det er styrets vurdering at bankens markedsrisiko er moderat.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Sparebanken Telemark ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere nødvendige økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader. Banken styrer sin likviditetsrisiko gjennom måltall for kundeinnskudd i forhold til brutto utlån til kunder, andel langsiktig kapitalmarkedsfinansiering og krav til egenkapital, samt krav til lengden på den tidsperioden hvor banken skal være uavhengig av ny finansiering fra markedet. I praksis skjer likviditetsstyringen gjennom likviditetsprognoser, valg av løpetid på bankens innlån, inngåelse av avtaler om trekkrettigheter og deponering av verdipapirer mot låneadgang i Norges Bank.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Sparebanken Telemark hadde en innskuddsdekning på 72,3 prosent ved utgangen av året. Banken har en ramme som sier at innskuddsdekningen skal være minimum 65 prosent, og jobber mot at den skal komme opp til 75 prosent.

Finanstilsynets likviditetsindikatorer beregner bankens forhold mellom stabile finansieringskilder og illikvide eiendeler. De to indikatorene beregner hvor stor andel av bankens illikvide eiendeler som er finansiert med løpetid over hhv en måned og ett år. Sparebanken Telemarks indikatorverdier ved årsskiftet var hhv 105,8 og 110,1. Tilsvarende var indikatorene ved utgangen av 2012 105,4 og 111,5.

Sparebanken Telemark har en gjennomsnittlig løpetid på finansieringen pr 31.12.2013 på ca 2,6 år. Banken har også gjennom 2013 søkt å redusere likviditetsrisikoen ved å legge til rette for bruk av alternative finansieringskilder. Overføring av lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS er fortsatt det viktigste tiltaket. Sparebanken Telemark har pr 31.12.2013 overført lån til en verdi av 5.206 millioner kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS (25 prosent av brutto utlån). Portefølje som ved inngangen til 2013 var overført til Eika Boligkreditt AS, er i løpet av 2013 hentet tilbake til bankens egen utlånsportefølje.

Banken skal i en ordinær driftssituasjon være uavhengig av ekstern finansiering i 12 måneder. Pr 31.12.2013 har banken tilstrekkelig med likviditet og reserve til å fortsette sin aktivitet i over 12 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Sensitivitetsanalyser i forhold til bankens likviditetsrisiko rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Det er styrets vurdering at bankens likviditetsrisiko er moderat.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i «Policy for risiko- og kapitalstyring». Det utføres årlig en vurdering av operasjonell risiko i alle vesentlige forretnings- og støtteprosesser i banken. Dette inkluderer vurdering og oppfølging av handlingsplaner for identifisert risiko. Innenfor de enkelte fagområder (forretning – og støtteprosesser) er det definert risikoer med tilhørende kontroll- og styringstiltak. Banken bruker en taps- og hendelsesdatabase (RIS databasen - utarbeidet av alliansen) hvor registrering av uønskede hendelser inngår. Den enkelte leder gjør en vurdering av etterlevelse og kvalitetsnivå innen sitt ansvarsområde og rapporterer dette oppover i organisasjonen. Årlig utarbeides det en lederbekreftelse av risikostyringen i banken.

Internrevisor foretar en vurdering av etterlevelsen og kvaliteten i intern kontroll arbeidet.

Kapitalberegningen for operasjonell risiko er foretatt etter basismetoden slik den er beskrevet i Kapitalkravforskriften. Med bakgrunn i overnevnte styrings- og kontrollhandlinger mener styret at banken har tilfredsstillende kontroll.

Kapitalstyring

Sparebanken Telemark skal ha en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Banken har som målsetting å opprettholde nåværende rating for derved å sikre en langsiktig og god tilgang på ordinære innlån fra kapitalmarkedene. Størrelsen på bankens kapital skal være i samsvar med en slik ambisjon.

Styret har i 2013 revidert bankens strategiplan og kapitalmål. Internt minimumskrav til ren kjernekapitaldekning er økt fra til 12 prosent til 14,5 prosent. Ved maksimalt pådrag av motsyklisk konjunkturbuffer kan det regulatoriske kravet til ren kjernekapitaldekning for en ikke systemviktig bank bli på 12,5 prosent ved utgangen av 2016. For å ha en tilfredsstillende margin til det regulatoriske kravet, har styret fastsatt en buffer på to prosentpoeng. Det interne kravet gjelder på konsolidert basis med virkning fra 1. januar 2014.

Ved utgangen av 2013 har banken en ren kjernekapitaldekning på 15,9 prosent.

Eiendomsdrift

Banken har 7 næringsbygg som i tillegg til bankdrift er utleid til næringsformål. Byggene er:

Jernbanegaten 15 i Porsgrunn, Torggata 13 og 15, Kverndalsgate 2A og 2B i Skien samt bygg på Ulefoss og i Lunde.

De øvrige eiendommene eies gjennom de to heleide eiendomsselskapene, Tufte Eiendom AS og Sparebankgården AS. Bankbygg på Gvarv, i Bø og Bamble leies av eksterne.

Banken holder for tiden på med en gjennomgang av den totale eiendomsmassen i et strategisk perspektiv, og i denne forbindelse ble bankbygget i Porsgrunnsveien 50 i Skien solgt i 2013. Regnskapsmessig gevinst ved salg av eiendommen ble på 10 millioner kroner.

Strategisk samarbeid

Styret i Sparebanken Telemark har bevisst satsset på å styrke bankens profil som en selvstendig regional bank noe som også ble understreket med fusjonen med Holla og Lunde Sparebank i 2012. Sparebanken Telemark tilbyr kundene et komplett spekter av finansielle tjenester, noe som løses gjennom samarbeidet i SpareBank 1 Alliansen.

SpareBank 1 Alliansen

SpareBank 1 Alliansen ble grunnlagt i 1996, og består av 15 sparebanker, to felleseide forretningsbanker (Bank 1 Oslo Akershus AS og BN Bank ASA) og SpareBank 1 Gruppen AS.

Alliansen er et bank- og produktsamarbeid. Alliansen er samlet sett en av de største tilbyderne av finansielle produkter og tjenester i det norske markedet. Bankene i SpareBank 1 Alliansen distribuerer SpareBank 1 Gruppens produkter og samarbeider på sentrale områder som merkevare, arbeidsprosesser, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. Alliansen har inngått strategisk samarbeid med LO og LOs fagforbund.

Et overordnet mål for SpareBank 1 Alliansen er å sikre den enkelte banks selvstendighet og regionale forankring gjennom sterk konkurranseevne, lønnsomhet og soliditet. Samtidig representerer SpareBank 1 Alliansen et konkurransemessig fullverdig bankalternativ på nasjonalt nivå. For å oppnå felles mål har bankene i Alliansen etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling.

SpareBank 1 Gruppens hovedfunksjoner innen SpareBank 1 Alliansen er todelt:

- Drive og utvikle finanskonsernet med produksjon og leveranse av konkurransedyktige produkter og tjenester for distribusjon gjennom alliansebankene, øvrige banker, som har distribusjonsavtale med selskap i SpareBank 1 Gruppen og LO. Dette arbeidet er organisert i selskapet SpareBank 1 Gruppen AS.

- Drive og utvikle alliansesamarbeidet med felles forvaltning, utvikling og gjennomføring av aktiviteter som gir stordrifts- og kompetansefordeler. Dette arbeidet er organisert i selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA.

Selskapet Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA utgjør den administrative overbyggingen for alliansesamarbeidet. Selskapet ivaretar finansiering av og eierskap til applikasjoner, konsepter, kontrakter og merkevare på vegne av deltagerne i alliansesamarbeidet.

Produktselskapene etablert under SpareBank 1 Gruppen AS og alliansebankene har utviklet en felles teknologiplattform. Erfaringsutveksling og overføring av kompetanse innenfor alliansen, basert på beste praksis, er et viktig element for å utvikle alliansen videre. Som et ledd i denne satsingen er det etablert kompetansesentra for henholdsvis kredittstyring i Stavanger, betaling i Trondheim og læring i Tromsø.

SpareBank 1 Alliansens strategi for de nærmeste år er basert på forventningen om en ytterligere skjerpet konkurransesituasjon, både i det nasjonale og i de regionale finansmarkedene. En slik utvikling krever et sterkere samarbeid for å ta ut ytterligere fordeler mht. lavere kostnader, økt kompetanse og økt kvalitet i kundebehandling. Ambisjonsnivået for alliansesamarbeidet er i så måte høyere enn noen gang før.

Samarbeidende Sparebanker AS

Sparebanken Telemarks deltagelse i SpareBank 1 Alliansen ivaretas gjennom eierskapet i Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar AS). SamSpar AS eies av 11 selvstendige sparebanker.

Gjennom flere år har norsk sparebankstruktur vært tilnærmet uendret. Det er imidlertid ting som tyder på at det vil endre seg de kommende år. Foregående år har det vært flere fusjoner internt i alliansen, og i 2012 skjedde den første fusjonen mellom en Terra bank og SpareBank 1 bank ved at både Sparebanken Telemark og Holla og Lunde Sparebank og Hallingdal Sparebank og Øystre og Slidre Sparebank fusjonerte.

Eierandelen (7,82 prosent) i SamSpar AS er innarbeidet i bankens regnskap for 2012 til kostmetoden. Selskapets resultat for 2012 er derfor ikke hensyntatt i Sparebanken Telemarks regnskap (se note 16).

SamSpar Bankinvest AS

Bankene i SpareBank1 Alliansen inngikk i 2008 avtale med Glitnir Bank om erverv av samtlige aksjer i Glitnir Bank ASA (nå BN Bank ASA) med underliggende datterselskaper.

Eierfordelingen i BN Bank ASA er SpareBank 1 SMN (33 prosent), SpareBank 1 SR Bank (23,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (23,5 prosent) og SamSpar Bankinvest AS (20 prosent). Sparebanken Telemarks andel i SamSpar Bankinvest AS er 12,32 prosent (se note 16).

Eierandelen i SamSpar Bankinvest AS er innarbeidet i bankens regnskap for 2013 til kostmetoden. Selskapets resultat for 2013 er derfor ikke hensyntatt i Sparebanken Telemarks regnskap.

SamSpar Bankinvest II AS

I desember 2010 ble SamSpar Bankinvest II AS (Bank 1 Oslo Akershus AS) utfisjonert fra SamSpar AS. I januar 2013 økte Sparebanken Hedmark samt LO og tilknyttede fagforbund sine eierandeler i SpareBank 1 Oslo Akershus AS til henholdsvis 40,5 prosent og 29,9 prosent. Økningen skjedde etter erverv av aksjer fra SpareBank 1 SR-Bank ASA, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge. Eierfordelingen i Bank 1 Oslo Akershus AS er etter denne transaksjonen; Sparebanken Hedmark (40,5 prosent), SamSpar AS (15,2 prosent), LO (29,9 prosent). SpareBank 1 SR-Bank ASA (4,8 prosent), SpareBank 1 SMN (4,8 prosent) og SpareBank 1 Nord-Norge (4,8 prosent).

Sparebanken Telemarks andel i SamSpar Bankinvest II AS er 7,72 prosent (se note 16). Eierskapet i SamSpar Bankinvest II AS er i 2013 omklassifisert fra felleskontrollert virksomhet til ordinær strategisk aksjeinvestering.

Utsiktene for 2014

Finanskrisen avdekket behovet for å styrke bankenes soliditet i form av å øke egenkapitalen og kvaliteten på denne, samt øke omfanget av og kvaliteten på tilgjengelig likviditet. Som følge av dette vil det komme og har det kommet omfattende reguleringer av banksektoren. Selv om reguleringer i første rekke er myntet på store nasjonale og internasjonale banker, vil reguleringene også berøre oss gjennom at EUs regelendringer blir gjennomført i Norge gjennom EØS-avtalen. Det er noe nasjonalt handlingsrom. Nye kapitalkrav for norske banker ble vedtatt av Stortinget i juni med virkning fra 1. juli 2013. Endringene førte til betydelig økning i regulatorisk kapitalkrav. Selv om Sparebanken Telemark i dag har høy soliditet og god margin til de nye kapitalkravreglene, forventer styret at kapitalmarkedet vil øke sitt kapitalkrav. Banken har stor fokus på å balansere vekst og inntjening slik at soliditeten øker i perioden fremover. Det legges til grunn at økt ansvarlig kapital i første rekke skal bygges gjennom ordinær drift.

Norge og Telemark har så langt vært lite påvirket av den negative realøkonomiske utviklingen. Dette skyldes gode statsfinanser, lave renter og høy oljepris med tilhørende stor aktivitet for oljenæringen. Samtidig har andel sysselsatt i Norge blitt redusert etter finanskrisen i 2008, slik også situasjonen har vært for Telemark. Som følge av arbeidsinnvandringen har den økonomiske aktiviteten blitt opprettholdt, særlig i de store byene. Telemark har for sin del ikke fått tatt del i denne utviklingen og har fremdeles en lav andel sysselsatt og lavere prisutvikling på boliger.

Banken tror, i likhet med mange prognosemiljøer, at Norge

står overfor en periode med lavere økonomisk vekst. Mye av dette kan forklares med forventninger om lavere investeringsaktivitet i oljesektoren og fremdeles lav etterspørsel etter varer og tjenester fra våre handelspartnere i Europa. Boligmarkedet er preget av usikkerhet med hensyn til videre prisutvikling. Banken er av den oppfatning at hvis noe negativt og uventet skulle inntreffe, vil dette påvirke Telemark på en mindre negativ måte enn i andre sentrale regioner i landet. Telemark har en relativt høy andel i offentlig sektor. Statsfinansene er sterke hvilket gir finanspolitikken nødvendige frihetsgrader. Vi tror også at et eventuelt boligprisfall vil være mindre i Telemark enn i andre regioner, da prisstigningen har vært relativt mindre de foregående årene.

Vi skrev i fjorårets årsberetning om ny teknologi og endret kundeadferd noe som vil stille de tradisjonelle bankene overfor en rekke nye utfordringer i årene fremover. Banken har i 2013 merket en betydelig økt bruk av digitale flater som følge av de teknologiske mulighetene vi tilbyr. I bankens strategi er det lagt stor vekt på å styrke bankens digitale retning i tråd med observert adferdsendring og fremtidige forventninger. Vår utfordring blir som før å utvikle vår identitet som både lokal og digitalbank, og der vi møter kundene personlig gjennom de løsninger som passer kunden best.

Økte kapitalkrav, forventninger om lavere økonomisk aktivitet og endring i kundeadferd i retning av økt bruk av digitale flater, vil kreve en bank og organisasjon med omstillingsevne. For å møte disse utfordringene på en suksessfull måte, er det viktig med en endringsorientert organisasjon. Vi er tilfreds med at fusjonen med Holla og Lunde Sparebank i 2012 nå ressursmessig er gjennomført og at en ny og mer markedsrettet organisasjon har kommet på plass fra 1. september 2013.

Styret vil takke alle kunder og forbindelser for godt samarbeid i 2013, og ser frem til tilsvarende i 2014.
Styret vil også rette en takk til bankens ansatte for deres innsats og bidrag til bankens gode resultater i 2013.

Styret i Sparebanken Telemark

Porsgrunn, 14. februar 2014

Per Richard Johansen
Styrets leder

Per Wold

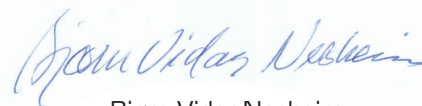
Guro Erikstein

Ola Røste

Lise Wiik

Bjørn Vidar Nesheim

Mona Lund

Jan Berge

Per Halvorsen
Adm. banksjef

Årsregnskap for 2013

RESULTATREGNSKAP	Noter	2013	2012	Proforma 2012
Renteinntekter		704 757	581 394	725 422
Rentekostnader		413 272	333 135	418 639
Netto renteinntekter	4	291 486	248 259	306 783
Provisjonsinntekter boligkreditt	5	63 396	26 565	27 616
Netto renteinntekter inkl. boligkreditt		354 882	274 824	334 399
Provisjonsinntekter andre	5	100 432	81 096	95 534
Provisjonskostnader	5	20 229	18 477	21 924
Annen driftsinntekt	6	13 025	2 915	3 385
Netto provisjons- og andre inntekter		93 228	65 533	76 995
Utbytte	7	21 993	16 008	16 529
Netto verdiendring på verdipapirer og gevinst/tap (-) valuta	8	2 762	6 204	9 317
Netto avkastning på finansielle investeringer		24 755	22 212	25 846
Sum inntekter		472 865	362 570	437 240
Lønn og andre personalkostnader	9	129 358	108 432	134 046
Administrasjonskostnader	10	74 416	74 028	86 349
Ordinære avskrivninger	12	11 174	7 956	9 518
Andre driftskostnader	10	36 443	29 883	38 606
Sum driftskostnader		251 391	220 300	268 520
Driftsresultat før tap		221 474	142 270	168 720
Tap på utlån og garantier	14	21 358	23 810	26 553
Tap (-)/ gevinst på verdipapirer som er anleggsmidler	16,17	13 052	-1 750	-2 694
Resultat av ordinær drift før skatt		213 168	116 710	139 473
Skattekostnad	11	55 574	33 252	40 552
Resultat av ordinær drift etter skatt		157 594	83 458	98 921
Overføringer og disponeringer				
Overført til utjevningfond		45 507	24 508	
Overført til grunnfondskapital		93 087	44 250	
Avsatt til gaver		3 000	6 700	
Avsatt til utbytte		16 000	8 000	
Sum disponeringer		157 594	83 458	

BALANSE	Noter	2013	2012
EIENDELER			
Kontanter og fordringer på sentralbanker		248 507	117 902
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	164 877	400 296
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14,30	15 811 545	15 383 601
-Nedskrivninger på individuelle utlån	14	-108 240	-115 697
-Nedskrivninger på grupper av utlån	14	-51 000	-54 100
Sum netto utlån og fordringer på kunder		15 652 305	15 213 804
Overtatte eiendeler	12	5 500	10 662
Rentebærende verdipapirer	15,19	1 275 213	1 380 574
Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	16	457 220	437 634
Aksjer i datterselskaper	17	33 844	33 094
Utsatt skattefordel	11	11 184	16 565
Goodwill	12	4 687	5 213
Varige driftsmidler	12	115 957	103 123
Andre eiendeler		7 625	9 617
Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		125 291	77 391
SUM EIENDELER		18 102 211	17 805 874

BALANSE	Noter	2013	2012
GJELD OG EGENKAPITAL			
GJELD			
Gjeld til kredittinstitusjoner	22	150 000	300 013
Innskudd fra og gjeld til kunder	21	11 434 186	11 199 722
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	22	4 349 097	4 258 909
Betalbar skatt	11	51 749	33 844
Annen kortsiktig gjeld		60 181	77 865
Påløpte kostnader og mottatt ikke opptjente inntekter		44 794	62 636
Avsetning for forpliktelseser	19	25 326	33 992
Fondsobligasjon	22	75 000	75 000
SUM GJELD		16 190 332	16 041 981
EGENKAPITAL			
Innskudd egenkapital			
Eierandelskapital inkl overkursfond		659 540	653 540
Opptjent egenkapital			
Grunnfondskapital		1 174 274	1 076 119
Gavefond		0	3 000
Utjevningfond		78 065	31 234
Årets resultat		0	0
SUM EGENKAPITAL	23,24	1 911 879	1 763 893
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		18 102 211	17 805 874
Poster utenom balansen:			
Portefølje SpareBank 1 Boligkreditt AS	30	5 206 113	4 024 615
Portefølje Eika Boligkreditt AS		0	288 561
Andre forpliktelseser og betingede forpliktelseser	28,29		

Styret i Sparebanken Telemark

Porsgrunn, 14. februar 2014

Per Richard Johansen
Styrets leder

Per Wold

Guro Erikstein

Ola Røste

Lise Wiik

Bjørn Vidar Nesheim

Mona Lund

Jan Berge

Per Halvorsen
Adm. banksjef

KONTANTSTRØMOPPSTILLING	2013	2012
Årets avdrag på nedbetalingslån mv til kunder	7 676 650	6 085 926
Nydiskonterte nedbetalingslån mv i året til kunder	-7 748 408	-6 004 558
Endring i saldo på kreditter	-385 073	-18 749
Rente- og provisjonsinnbetalinger på utlån	756 717	618 074
Inngått på tidligere års konstaterte tap på utlån	2 134	1 348
Kontantstrøm fra utlånsvirksomheten (A)	302 020	682 042
Endring i saldo på innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	572 570	309 831
Endring i saldo på innskudd fra kunder med avtalt løpetid	-338 106	384 411
Renteutbetalinger til kunder	-276 624	-205 339
Kontantstrøm fra innskuddsvirksomheten (B)	-42 160	488 904
Endringer i verdipapirer	104 376	-373 568
Renteinnbetalinger på obligasjoner og sertifikater	36 201	36 524
Mottatt aksjeutbytte på aksjer som holdes på kort sikt	415	395
Kontantstrøm fra verdipapirinvesteringer (C)	140 992	-336 649
Endring i fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	-20 270	-46 000
Endring i fordringer på andre kredittinst. uten avt. løpetid	255 689	-186 214
Renteinnbetalinger fra innskudd i kredittinstitusjoner	9 260	12 925
Kontantstrøm fra innskudd i kredittinstitusjoner (D)	244 679	-219 290
Andre inntekter	6 624	5 590
Betalbare driftskostnader	-249 102	-212 344
Betalbar skatt	-33 543	-37 257
Gaver	-4 755	-39 881
Utbetalt utbytte	-2 000	0
Endringer i andre eiendeler, gjeld og periodiseringer	-33 798	-49 971
Resterende kontantstrøm fra løpende drift (E)	-316 573	-333 864
Kontantstrøm fra driften (A+B+C+D+E=F)	328 959	281 143
Endring i innskudd fra kredittinstitusjoner	-150 013	-818 458
Endring i finansiering ved utstedelse av verdipapirer	90 188	498 482
Renteutbetalinger på finansiering	-139 486	-126 124
Kontantstrøm fra finansiering (G)	-199 311	-446 101
Investert i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	-23 483	-40 986
Salg av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler til salgpris	10 147	0
Netto endring på langsiktige verdipapirer	-7 285	-83 519
Utbytte på anleggsaksjer	21 578	15 613
Kontantstrøm fra investeringer og varige driftsmidler (H)	958	-108 892
ENDRING I LIKVIDITETSBEHOLDNING (F+G+H)	130 606	-273 850
Likviditetsbeholdning 01.01.	117 902	391 752
Likviditetsbeholdning 31.12.	248 508	117 902
Likviditetsbeholdningen 31.12. består av:		
Konter og fordringer på sentralbanker	248 507	117 902
Sum likviditetsbeholdning 31.12.	248 507	117 902

Noter til årsregnskapet for 2013

Note 1 Generell informasjon

Sparebanken Telemark har forretningsadresse i Jernbane-gata 15, 3916 Porsgrunn. Bankens organisasjonsnummer i Foretaksregisteret er 937.891.334. Banken opererer i Norge og reguleres av norsk rett.

Sparebanken Telemark har 3 datterselskaper; Tufte Eiendom AS, Sparebankgården AS og Eiendomsmegler 1 Telemark AS. Det er ikke utarbeidet konsernregnskap fordi datterselskapene ikke anses for å ha betydning for å bedømme bankens stilling og resultat ref RL § 3-8 (2). Bankens virksomhet er vurdert som en samlet virksomhet, dvs ett segment.

Fusjon Sparebanken Telemark og Holla og Lunde Sparebank i 2012 sammenlignbare tall

Sparebanken Telemark og Holla og Lunde Sparebank fusjonerte 23.11.2012 med juridisk og regnskapsmessig virkning

fra samme tidspunkt med Sparebanken Telemark som overtakende bank.

Resultat, balanse, kontantstrømpstilling og noter for 2012 inkluderer drift og kontantstrømmer i Holla og Lunde Sparebank fra og med fusjonstidspunktet. Det er i tillegg for 2012 utarbeidet proforma resultat med noter knyttet til resultat. Proforma resultat er sammenslåing av historiske tall for de to fusjonerte bankene.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Note 2 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er utarbeidet etter regnskapslovens regler samt årsregnskapsforskriften for bank og gjeldende norske regnskapsstandarder og forskrifter.

Inntektsføring og kostnadsføring

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser måles til amortisert kost, og resultatføres løpende basert på effektiv rentemetode. Effektiv rentemetode er en kalkulering av amortisert kost av et finansielt instrument, og benyttes for allokering av renteinntekt eller rentekostnad over instrumentets forventede løpetid. Den effektive rente er den renten som diskonterer den estimerte fremtidige kontantstrøm over den forventede løpetiden til det finansielle instrumentet. Gebyrer ved etablering knyttet til rentebærende gjeld og utlån til kunder inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres over forventet løpetid. Endringer i utlånets rentesats på grunn av endringer i markedsrenten, påvirker ikke balanseført verdi av utlånet.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i

takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorar og gebyr ved formidling av finansielle instrumenter (garantier og lignende) som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres løpende i perioden. Etablingsgebyr for slike poster resultatføres på transaksjonstidspunktet.

Utlån og garantier

Utlån og garantier er bokført i henhold til gjeldende lover og forskrifter. Utlån til kunder er pr 31.12.2013 regnskapsført til amortisert kost. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen (avdrag), pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrenteutlån til kunder regnskapsføres også til amortisert kost som øvrige utlån. Informasjon om beregnet markeds-

verdi på utlånene opplyses i egen note (se note 14).

Nedskrivning for tap på utlån foretas når det foreligger objektive indikasjoner for at et utlån til kunde eller en gruppe av utlån til kunder har verdifall.

Individuelle nedskrivninger vurderes dersom det foreligger en objektiv indikasjon på redusert kredittkvalitet hos kunden. Dersom banken har bevilget flere lån til samme kunde, vil en engasjementsvurdering være å betrakte som en individuell vurdering. Nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdi av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Verdi av pantsikkerhet fastsettes til antatt realisasjonsverdi på forventet fremtidig realisasjonstidspunkt. Den effektive renten som benyttes er lånets effektive rente før objektive indikasjoner på verdifall ble identifisert.

Nedskrivninger reverseres helt eller delvis når verdifallet anses å være helt eller delvis bortfalt. Når banken konstaterer tap på engasjement som det tidligere er gjennomført individuelle nedskrivninger på, blir hele tapet rapportert som konstatert i perioden, mens den individuelle nedskrivningen blir tilbakeført. Innkomne beløp på tidligere avskrevne engasjement, rapporteres som reduksjon i tap på utlån og garantier.

Utlån som ikke har vært gjenstand for individuelle vurderinger for verdifall, vurderes samlet i grupper. Utlån som er vurdert individuelt, men hvor nedskrivning ikke er foretatt, blir også vurdert i grupper.

Vurderingen baseres på objektive indikasjoner for verdifall som har inntruffet på balansedagen og som kan knyttes til gruppen. Gruppene er definert som utlån med like risiko- og verdiegenskaper basert på inndeling av kundene etter hovedsektorer eller hovednæringer samt risikoklasse. Beregning av nedskrivningsbehov foretas pr kundegruppe med utgangspunkt i estimer for konjunktursituasjonen samt tapserfaring for de respektive kundegruppene. Gruppene nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen.

Individuelle og gruppevise nedskrivninger resultatføres som tap på utlån og garantier.

Overføring av låneporteføljer til SpareBank1 Boligkreditt AS

Låneporteføljen føres ut av balansen på det tidspunktet

reell risiko vedrørende utlånene er overført og kontroll over rettighetene til utlånene er bortfalt. Pr 31.12.2013 utgjorde porteføljen overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS 5.206 millioner kroner.

Aksjer i datterselskap og felleskontrollert virksomhet

Investering i datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter er regnskapsført til historisk kostpris. Nedskrivning til virkelig verdi skjer dersom verdifallet anses for å være varig, og virkelig verdi er lavere enn historisk kostpris. Eventuelle nedskrivninger blir reversert i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Utbytte fra datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter regnskapsføres det året det mottas.

Mottatte konsernbidrag fra datterselskap til banken inntektsføres i avsetningsåret. Konsernbidrag fra banken til datterselskap regnskapsføres som en økning av investeringen i bankens regnskap.

Aksjer, aksje-/ verdipapirfond og egenkapitalbevis

Ikke børsnoterte aksjer og andeler i deltagerlignede selskaper er klassifisert som anleggsmidler og vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi pr post. Eventuelle nedskrivninger blir reversert i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Aksjer, aksje-/verdipapirfond og egenkapitalbevis som er notert på børs er klassifisert som omløpsmidler. Disse behandles regnskapsmessig som en portefølje, og til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12.2013 for hele porteføljen.

Obligasjoner og sertifikater

Obligasjoner og sertifikater er klassifisert som omløpsmidler, behandles som en portefølje og til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12.2013. Verdipapirene behandles som en portefølje ut fra bransje, rente- og kredittdiversifisering.

Egenutstedte obligasjoner:

Beholdningen av egne utstedte obligasjoner er nettoført mot obligasjonsgjelden til pålydende verdi.

Eiendom, anlegg og utstyr

Investeringer i eiendom, anlegg og utstyr balanseføres til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskriv-

ninger. Anskaffelseskosten inkluderer utgifter for å anskaffe eiendelen. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført. Avskrivningene starter når eiendelene er klare for bruk. Avskrivningene er lineært fordelt over driftsmidlenes økonomiske levetid.

Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler som overtas i forbindelse med inndrivelse av engasjementer og som er ment for rask realisasjon, regnskapsføres i balansen som omløpsmidler. Eiendelene vurderes til antatt realisasjonsverdi på overtakelsestidspunktet. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tap/reduksjon i tap på utlån.

Skatter

Overskuddsskatt blir beregnet etter ordinære skatteregler. Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring. Utsatt skattefordel vil bare bli balanseført i den grad det er sannsynlig at fordelene vil bli realisert i fremtiden. Fra inntektsåret 2014 er skattesatsen på alminnelig inntekt i Norge redusert til 27 prosent. Utsatt skatt og utsatt skattefordel pr 31.12.2013 er beregnet med bruk av en skattesats på 27 prosent.

I tillegg til overskuddsskatt betaler banken formuesskatt til staten med 0,3 prosent. Skatten inngår i betalbar skatt.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital omfatter utstedte sertifikater, obligasjoner, ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonsinnlån. Verdipapirgjelden og den ansvarlige lånekapitalen er vurdert til amortisert kost.

Pensjoner

Bankens pensjonsordninger behandles regnskapsmessig i henhold til Internasjonal Regnskapsstandard for pensjoner (IAS 19).

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader for ytelsesba-

serte pensjonsordninger beregnes etter forsikringsmessige prinsipper av uavhengig aktuar. Pensjonskostnaden består av periodens pensjonsopptjening for de ansatte, rentekostnad av beregnet netto pensjonsforpliktelse, samt påslag for arbeidsgiveravgift. I tråd med endringene i IAS 19 med virkning fra 01.01.2013 beregnes nå rentekostnaden av netto pensjonsforpliktelse (brutto pensjonsforpliktelse fratrukket brutto pensjonsmidler). Tidligere år ble rentekostnad beregnet av brutto pensjonsforpliktelse og det ble beregnet en avkastning av brutto pensjonsmidler. Det ble normalt lagt til grunn en høyere rentesats på avkastning enn for diskonteringsrente. Endringen har derfor gitt en liten økning i pensjonskostnaden. Sammenlignbare tall for pensjonskostnader i resultatregnskapet for 2012 er ikke omarbeidet da resultateffekten for banken er uvesentlig.

Nåverdien av fremtidige brutto pensjonsforpliktelser sammenholdes med virkelig verdi av innbetalte og oppsparte midler. Nåverdien av fremtidige definerte ytelser beregnes ved å diskontere fremtidige utbetalinger ved bruk av langsiktig effektiv rente for norske OMF obligasjoner. I tråd med reglene i IAS 19 føres estimatavvik mot egenkapitalen.

Beregning av pensjonsforpliktelse innebærer bruk av skjønn og estimater på en rekke parametere. Det henvises til note 19 for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

AFP ordning i privat sektor

AFP ordning er ansett å være en ytelsesbasert basert ordning. Administrator har pr i dag ikke beregnet forventet over- eller underdekning for ordningen som helhet, og av den grunn vil ny AFP ordning måtte behandles som en innskuddsordning. Innbetalt premie i 2013 tilsvarer årets kostnad, se note 19 for nærmere spesifisering.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Finansielle instrumenter

Banken har inngått sikringsforretninger som sikrer banken for svingninger i rente på henholdsvis innlån og utlån med avtalt fast rente. De finansielle derivatene regnskapsføres derfor som sikrings-instrumenter. Virkelig verdi av sikrings-instrumentene balanseføres ikke, så lenge sikringene anses som effektive. Netto oppgjør for de finansielle derivatene resultatføres på samme regnskapslinje som rente fra den balanseposten som instrumentet skal sikre (sikringsobjektet) ref note 25.

Bruk av estimat i utarbeidelsen av årsregnskapet

Ledelsen har brukt estimater og forutsetninger som har påvirket eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og opplysning om potensielle forpliktelser. Dette gjelder særlig nedskrivninger på utlån. Fremtidige hendelser kan medføre at estimatene endrer seg. Estimater og de underliggende forutsetningene vurderes løpende. Endringer i regnskapsmessige

estimater regnskapsføres i den perioden endringene oppstår. Hvis endringene også gjelder fremtidige perioder fordeles effekten over inneværende og fremtidige perioder.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen viser kontantstrømmene gruppet etter kilder og anvendelsesområder. Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den direkte metode. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på banker uten oppsigelsesfrist.

Note 3 Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

Risikostyring i Sparebanken Telemark er en prosess for å identifisere, håndtere og følge opp risikoer slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens valgte risikoprofil. Risikostyringen skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse for derved å medvirke til finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi, dog slik at de til enhver tid strategiske kapitalmål oppfylles
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av mulig synergi og diversifiseringseffekter

Styret skal påse at Sparebanken Telemark har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede prinsippene for risikostyring, herunder mål, rammer, fullmakter og retningslinjer. Administrerende banksjef er ansvarlig for å etablere en forsvarlig risikostyring. Dette betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det innføres

effektive risikostyringsfunksjoner og – systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes. De ulike forretningsområdene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde og skal påse at risikostyring og – eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt.

Avdeling for risikostyring og compliance er ansvarlig for å videreutvikle bankens rammeverk for helhetlig risiko- og kapitalstyring, herunder risikopolicy / -strategier, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper. I tillegg er avdelingen ansvarlig for overordnet risikoovervåking og periodisk risikorapportering til styret.

Internrevisor rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåking av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisors anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått i banken.

Sparebanken Telemarks risiko tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og risikojustert kapital. For beregning av kredittrisiko benyttes modell utviklet av SpareBank 1-alliansen. Modellen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og baserer seg på at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap. Beregning av risikojustert kapital for øvrige risikotyper baserer seg

i større grad på kvalitative metoder.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer Sparebanken Telemark på, så som:

- Strategisk mål bilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Kredittrisiko

Den største finansielle risikoeksponeringen til Sparebanken Telemark er kredittrisiko i utlånsporteføljen. Kredittrisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende banksjef innenfor visse rammer. Administrerende banksjef kan videredelegere fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Sparebanken Telemark bruker statistiske modeller utviklet i SpareBank 1 Alliansen som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Med bakgrunn i modellene kategoriseres kundene i følgende undergrupper; svært lav, lav, middels, høy og svært høy risiko, samt misligholdte engasjementer. Banken etterstreber å prise kredittrisiko og har etablert prismatriser basert på risikoklassifiseringssystemet. Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår jevnlig bankens

finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering pr bransje og pr utsteder.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter og aksje-/verdipapirkurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av fundingaktiviteten. Beregning av markedsrisiko knyttet til renterisiko se note 27.

Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer. Styret har vedtatt rammer for den totale renterisiko. For aksjerisiko er det etablert maksimalrammer mot aksjemarkedet. Sparebanken Telemark sine posisjoner i forhold til rammer rapporteres periodisk til styret.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Sparebanken Telemark ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader. Banken styrer sin likviditetsrisiko gjennom måltall for kundeinnskudd i forhold til brutto utlån til kunder, andel langsiktig kapitalmarkedsfinansiering og krav til egenkapital, samt krav til lengden på den tidsperioden hvor banken skal være uavhengig av ny finansiering fra markedet. I praksis skjer likviditetsstyringen gjennom likviditetsprognoser, valg av løpetid på bankens innlån, inngåelse av avtaler om trekkrettigheter, overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS og deponering av verdipapirer mot låneadgang i Norges Bank. Vi viser til note 22 og 26.

Valutarisiko

Valutarisiko er risikoen for tap som følge av endringer i valutakurser. Bankens balanseposter i utenlandsk valuta utgjøres av kassebeholdningen. Dette er omregnet til norske kroner basert på kursen ved årets utgang. Risiko for valutatap ansees å være uvesentlig.

Banken formidler for øvrig valutalån gjennom annen bank til kunder som ønsker lån i utenlandsk valuta. Risiko for tap i denne sammenheng vurderes som uvesentlig.

Annet

Utvidet markedsinformasjon (Basel II - Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Note 4 Netto renteinntekter

			Proforma
Renteinntekter og lignende inntekter	2013	2012	2012
Renteinntekter på utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	9 260	12 925	18 186
Renteinntekter på utlån til og fordringer på kunder	659 296	531 945	664 576
Renteinntekter på rentebærende verdipapirer	36 201	36 524	42 659
Sum renteinntekter	704 757	581 394	725 422
Rentekostnader og lignende kostnader			
Rentekostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	3 798	10 275	12 913
Rentekostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	264 901	207 011	260 143
Rentekostnader på ansvarlig lånekapital	2 260	2 714	3 410
Rentekostnader på obligasjonslån	133 428	113 135	142 173
Sikringsfondsavgift	8 885	0	0
Sum rentekostnader	413 272	333 135	418 639
Sum netto renteinntekter	291 486	248 259	306 783

Note 5 Netto provisjonsinntekter

Provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt

Ved overføring av bankens utlån til Sparebank 1 Boligkreditt AS, føres disse utlånene ut av balansen og erstattes med en fordring på boligkreditselskapet. Banken vil motta provisjonsinntekter på overførte utlån inntil de er nedbetalt av lånekunden. Provisjonen beregnes hver måned av akkumulert saldo på overførte utlån og kreditter, og provisjonssatsen er en andel av den margin som boligkreditselskapet har på sine utlån.

Da tidligere renteinntekter på overførte utlån og kreditter er erstattet med provisjonsinntekter, er disse provisjonsinntektene henført til resultatlinjen for netto renteinntekter.

			Proforma
Provisjonsinntekter boligkreditt	2013	2012	2012
Provisjonsinntekter boligkreditt	63 396	26 565	27 616
Provisjonssats	1,33 %	0,76 %	0,72 %
Overførte lån og kreditter	31.12.13	31.12.12	
Nedbetalingslån	4 008 111	3 170 873	
Lånekreditter	1 198 002	1 142 303	
Portefølje SpareBank 1 Boligkreditt AS	5 206 113	4 313 176	
Overførte lån og kreditter i året	892 937	1 514 758	

Andre provisjonsinntekter

	2013	2012	Proforma 2012
Provisjonsinntekter			
Garantiprovisjon	4 249	3 486	3 844
Verdipapiromsetning og - forvaltning	5 641	4 619	5 702
Forsikringstjenester	36 930	27 304	31 297
Betalingsformidling	51 946	44 384	52 890
Andre provisjonsinntekter	1 667	1 304	1 801
Sum provisjonsinntekter	100 432	81 096	95 534
Provisjonskostnader			
Betalingsformidling	19 371	18 130	21 381
Andre gebyrer og provisjonskostnader	858	347	543
Sum provisjonskostnader	20 229	18 477	21 924
Sum netto provisjonsinntekter	80 204	62 619	73 610

Note 6 Andre driftsinntekter

	2013	2012	Proforma 2012
Leieinntekter faste eiendommer	2 727	2 699	2 856
Gevinst ved salg av eiendom	10 008	0	0
Andre driftsinntekter	289	216	529
Sum andre driftsinntekter	13 025	2 915	3 385

Note 7 Utbytte

	2013	2012	Proforma 2012
Utbytte fra aksjer, aksje/verdipapirfond og egenkapitalbevis	11 630	3 887	4 330
Utbytte fra datterselskap	1 440	1 628	1 707
Utbytte fra felleskontrollert virksomhet	8 923	10 492	10 492
Sum utbytte	21 993	16 008	16 529

Note 8 Netto verdiendring på verdipapirer

	2013	2012	Proforma 2012
Netto realiserte verdiendring på sertifikater og obligasjoner	304	1 076	2 926
Netto urealiserte verdiendring på sertifikater og obligasjoner	0	1 938	2 162
Netto realiserte verdiendring på aksjer, aksje-/vpfond og EK bevis	605	893	1 779
Netto urealiserte verdiendring på aksjer, aksje-/vpfond og EK bevis	-1 894	-377	-479
Netto inntekter/ kostnader (-) på valuta og finansielle derivater	3 746	2 675	2 930
Sum netto verdiendring på verdipapirer	2 762	6 204	9 317

Note 9 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

	2013	2012	Proforma 2012
Lønn	94 526	79 199	99 696
Pensjoner (note 19)	11 544	10 270	12 362
Sosiale kostnader	23 287	18 964	21 988
Sum personalkostnader	129 358	108 432	134 046

Ansatte	2013	2012
Antall årsverk pr 31.12	178	185
Antall ansatte pr 31.12	187	198

Rentesubsidiering av lån til ansatte for 2013 er beregnet til 2.9 mill. kr målt mot gjennomsnittlig kunderente. Rentesubsidiering for 2012 var 1.6 mill. kr. Ingen tillitsvalgte har i kraft av sine verv rentesubsidiering på utlån. Utlån til ansatte, se note 14.

Lønn og andre ytelser til ledende ansatte i 2013

Tittel	Navn	Lønn	Naturalytelser	Sum lønn og andre godtgj.	Pensjonskostnad	Lån/kreditt
Adm. banksjef	Per Halvorsen	1 713	183	1 895	602	3 700
Viseadm. banksjef	Peter P. Prebensen	1 424	11	1 435	1 032	4 172
Øvrige ledergruppen	Samlede ytelser	3 824	227	4 052	0	9 264

Vilkår for lån til ledende ansatte og medlemmer av selskapsorganer avviker ikke fra de generelle bestemmelsene som gjelder for øvrige ansatte. Det foreligger ingen særskilt bonusordning for bankens ledelse.

I henhold til ansettelsesavtalen med administrerende banksjef er banken forpliktet til å dekke lønn og annen tilleggsytelse i inntil 12 måneder ved fratredelse. Administrerende banksjef har rett til å fratre ved fylte 62 år med en pensjon på 70 prosent av lønn på fratredelsestidspunktet.

I henhold til ansettelsesavtalen med viseadministrerende banksjef skal banken i perioden fra fratreden til ordinær pensjonsalder (67 år) gi et vederlag som tilsvarer 70 prosent av lønn ved fratredelsestidspunktet.

Den øvrige ledergruppen har ikke rettigheter utover ordinær pensjon tilsvarende øvrige ansatte ref omtale under regnskapsprinsipper (note 2 og note 19).

Godtgjørelse til styre og revisjonsutvalg i 2013

Tittel	Navn	Honorar	Lån/kreditt
Styrets leder	Per Richard Johansen	156	2 000
Nestleder	Per Wold	94	3 250
Styrets medlemmer	Bjørn Vidar Nesheim *	123	1 200
	Guro Erikstein *	123	4 210
	Lise Wiik	83	0
	Ola Røste *	133	2 387
Ansattes representant	Jan Berge	83	2 438
Ansattes representant	Mona Lund	83	2 446
Sum utbetalt honorar til styret i 2013		879	17 930
Sum utbetalt honorar til varamedlemmer		3	
Sum utbetalt honorar til styret i 2013		882	17 930

* Ola Røste (leder), Guro Erikstein og Bjørn Vidar Nesheim utgjør revisjonsutvalget for SpareBank 1 Telemark. Honorar fra revisjonsutvalget er inkludert i honoraret over.

Godtgjørelse til kontrollkomiteen i 2013

Tittel	Navn	Honorar	Lån/kreditt
Leder	Hilde Sannes Holløkken	68	950
Medlem	Hilde Thorbjørnsen	42	0
Medlem	Stig Kjeldal	42	0
Sum utbetalt honorar kontrollkomiteen i 2013		151	950

Styret og kontrollkomiteen har ikke avtaler om annet vederlag enn styre-/møtehonorar.

SpareBank 1

TELEMARK

Godtgjørelse til representantskapet i 2013

Navn	Tittel	Honorar	Lån/kreditt
Ragnar Sageie	Representantskapsleder	47	2 501
Helle Bastiansen	Nestleder	5	0
Anders Bøhle Lunde		4	3 800
Anne Rundtom Jørgensen (ansatt)		5	2 000
Arnold Rønningen		4	1 495
Atle Aastad		5	0
Elisabeth Abrahamsen Nilsen		2	0
Ellen Hellstrand		9	0
Ellen M. Oredalen		5	0
Else Marie Lindseth		5	0
Gry Anne Torgersen (ansatt)		4	2 963
Gunnar Sanden		5	500
Hans Gunnerud Jørgensen		5	1 250
Hans Johan Dyring		5	0
Helge Apalnes		0	0
Inger Liv Nikolaisen		4	0
Ingerid Pedersen (ansatt)		5	3 312
Irene Bordier Haukedal		4	1 530
Jan Terje Olsen		7	2 600
Jan Tore Øvrum		8	425
Jan Thorsen		7	1 230
John Harald Rønningen		4	3 253
John Lønnebakke		5	640
Jørgen Bøhle		4	5 736
Kari Borge Johansen (ansatt)		4	1 256
Kari Rønningen		4	753
Karl Inge Leerstang (ansatt)		5	700
Kjell Grant Teigen		4	342
Knut H. Dahl		5	1 500
Morten N. Wexels		4	0
Paal Andersen		4	1 137
Per Gunnar Gulseth (ansatt)		7	350
Per Lauritsen		5	5 201
Rune Borgen Christensen (ansatt)		5	1 200
Solfrid Rinde		4	455
Tom Ivar Evensen (ansatt)		4	475
Torgun Sivertsen Høvik		2	0
Torunn Brukåsa Kleiva		5	2 370
Trond Ballestad		5	2 717
Øystein Beyer		4	0
Øystein Tallakstad (ansatt)		5	2 440
Sum		235	
Utbetalt honorar varamedlemmer		25	
Sum utbetalt honorar til representantskapet i 2013		260	54 133

Note 10 Administrasjon – og andre driftskostnader

	2013	2012	Proforma 2012
IT kostnader	43 516	37 373	44 099
Markedsføring	20 263	14 619	17 162
Fusjonskostnader *	802	11 482	12 290
Øvrige administrasjonskostnader	9 835	10 554	12 799
Driftskostnader faste eiendommer	6 711	4 577	5 811
Leiekostnader	5 620	5 518	5 745
Andre driftskostnader	24 112	19 789	27 050
Sum administrasjons- og andre driftskostnader	110 859	103 911	124 955

* Fusjonskostnader gjelder konverteringskostnader knyttet til fusjonen med Holla og Lunde Sparebank i 2012.

Banken leier lokaler for sine filialer i Bamble, Storgata 117 i Porsgrunn (Sparebankgården), Gvarv, Bø og Notodden. Leieavtalene har en varighet på inntil 5 år med rett til fornyelse. Betalt leie i 2013 beløper seg til 5.6 millioner kroner.

Kostnadsførte honorarer til bankens eksterne revisor (eks. mva)	2013	2012
Lovpålagt revisjon	754	560
Skatterådgivning	89	46
Andre attestasjonstjenester	19	51
Andre tjenester	98	95
Sum kostnadsførte godtgjørelser til revisor	960	752

Note 11 Skatter

Utsatt skatt og utsatt skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall. Dette innebærer at skattereduserende midlertidige forskjeller som forventes å reversere langt frem i tid, ikke kan utlignes mot skatteøkende forskjeller som forventes å reversere før. Spesifikasjon av midlertidige forskjeller og beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel på balansedagen.

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt

	31.12.13	31.12.12	Endring
Anleggsmidler	-24 755	-29 732	4 977
Verdipapirer	0	0	0
Skatteposisjoner	8 449	4 353	4 096
Pensjonsforpliktelse	-25 116	-33 782	8 666
Sum utlignbare forskjeller	-41 422	-59 160	17 738
27 % Utsatt skattefordel	-11 184	-16 565	5 381

Fra inntektsåret 2014 er skattesatsen på alminnelig inntekt i Norge redusert til 27 prosent. Utsatt skatt og utsatt skattefordel pr 31.12.2013 er beregnet med bruk av en skattesats på 27 prosent. Effekten på årets skattekostnad utgjør 0.5 millioner kroner.

Nedenfor er det vist hvordan man kommer fra regnskapsmessig resultat til skattegrunnlag for beregning av overskuddsskatt.

	2013	2012
Ordinært resultat før skatt	213 168	116 710
Ikke fradagsberettigede kostnader	4 269	2 158
Skattefrie inntekter inkl utbytte	-40 636	-16 331
Endring av midlertidige forskjeller	-17 738	-40 531
herav merverdi driftsmidler oppkjøpsanalyse	0	4 398
herav estimatavvik pensjon ført direkte mot egenkapitalen	4 647	28 142
Årets skattegrunnlag	163 710	94 546
Skattesats	28 %	28 %
Beregnet overskuddsskatt	45 869	26 473
Skatt på oppkjøps - og utredelseskostnader ført mot balansen	0	-4 500
Beregnet formuesskatt	5 880	5 595
Beregnet overskuddsskatt Holla og Lunde Sparebank 1.1.-23.11.2012	0	6 275
Balansført betalbar skatt	51 749	33 844

Kontroll av årets skattekostnad

	2013	2012	Proforma 2012
28 % av ordinært resultat før skatt	59 687	32 679	39 052
Effekt ikke fradagsberettigede kostnader	1 195	604	507
Effekt ikke skattepliktige inntekter inkl utbytte	-11 378	-4 573	-4 573
Effekt av endring i skattesats midlertidige forskjeller	491	0	0
For lite/ for mye avsatt skatt tidligere år	-302	-29	-29
Formuesskatt	5 880	4 570	5 595
Resultatført skattekostnad	55 574	33 252	40 552
Effektiv skattesats	26,1 %	28,5 %	29,1 %

Note 12 Goodwill og varige driftsmidler

Goodwill

	Beløp
Anskaffelseskost 01.01.2013	5 257
Tilgang i 2013	0
Avgang i 2013	0
Anskaffelseskost 31.12.2013	5 257
Samlede ordinære avskrivninger	570
Bokført verdi 31.12.2013	4 687
Ordinære avskrivninger 2013	526
Avskrivningssatser	10 år

Goodwill knytter seg til merverdi i forbindelse med fusjonen med Holla og Lunde Sparebank i 2012. Goodwill avskrives lineært over 10 år.

Varige driftsmidler

	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygninger og andre faste eiendommer	Anlegg under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2013	39 788	130 106	38 405	208 299
Tilgang i 2013	9 461	51 391	-37 370	23 483
Avgang i 2013	2 843	5 627	0	8 470
Anskaffelseskost 31.12.2013	46 407	175 870	1 035	223 311
Samlede ordinære avskrivninger	30 129	77 225	0	107 355
Bokført verdi 31.12.2013	16 277	98 645	1 035	115 957
Ordinære avskrivninger 2013	5 334	5 314	0	10 649
Avskrivningssatser	3-8 år	25-33 år		

Eiendommer	Kommune	Eiendomstype	Total areal m ²	Herav eksternt utleid m ²	Balansført verdi
Jernbanegaten 15	Porsgrunn	Forretnings- og kontorbygg	3 600	497	4 970
Torggaten 13	Skien	Bankbygg	2 900	0	50 646
Torggaten 15	Skien	Forretnings- og kontorbygg	420	50	2 373
Kverndalsgata 2 A	Skien	Forretnings- og kontorbygg	1 420	1 420	7 911
Kverndalsgata 2 B	Skien	Bankbygg	1 955	735	6 326
Cappelsensgt. 6A	Skien	Forretnings- og kontorbygg	465	0	6 218
Kaldkjeldevegen 2	Nome	Forretnings- og kontorbygg	1 140	47	6 115
Brugata 4	Nome	Bankbygg	898	0	4 505
Sum			12 798	2 749	89 064
Øvrige					9 580
Totalt					98 645

Overtatte eiendeler

Holla og Lunde Sparebank overtok i 2010 en tomt i Rauland i Vinje kommune. Bokført verdi på denne tomten var på fusjonstidspunktet i 2012 10.7 millioner kroner. Tomten er vurdert på nytt i 2013 og det er foretatt en nedskrivning til 5.5 millioner kroner. Nedskrivninger er ført som tap på utlån, se note 14.

Note 13 Kredittinstitusjoner – fordring og gjeld

	31.12.13	31.12.12
Utlån til og fordringer på kred.inst.u.avtalt løpetid	98 607	354 296
Utlån til og fordringer på kred.inst.m.avtalt løpetid	66 270	46 000
Sum utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	164 877	400 296
Gjennomsnittlig rente	1,8 %	2,0 %

Note 14 Utlån til og fordringer på kunder

	31.12.13	31.12.12
Kasse-/drifts- og brukskreditter	1 555 306	1 350 314
Byggelån	396 790	216 709
Nedbetalingslån	13 859 449	13 816 578
Brutto utlån og fordringer på kunder	15 811 545	15 383 601
Herav utlån til ansatte	269 011	246 096
Gjennomsnittlig rente brutto utlån	4,3 %	4,4 %

Av nedbetalingslån utgjør fastrente utlån

Bokført verdi	930 864	883 072
Markedsverdi	955 480	923 575

Av bankens utlån er det utlån med avtalt fastrente som vil ha en markedsverdi som kan avvike vesentlig fra bokført verdi. For øvrige utlån med flytende rente anses bokført verdi å tilsvare markedsverdi.

Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko	31.12.13	31.12.12
Brutto utlån	15 811 545	15 383 601
-Nedskrivninger på individuelle utlån	-108 240	-115 697
-Nedskrivninger på grupper av utlån	-51 000	-54 100
Sum netto utlån og fordringer på kunder	15 652 305	15 213 804
Garantier	323 349	398 900
Ikke optrukne kredittrammer	1 106 102	1 037 428
Maksimal eksponering for kredittrisiko	17 081 756	16 650 132

Sikkerhetsverdier

Banken benytter sikkerheter for å redusere kredittrisikoen. Bankens reelle maksimale kredittrisiko er derfor vesentlig lavere enn tabellen ovenfor viser. Sikkerheter kan være i form av fysisk sikkerhet, kontantdepot eller avtalt motregning, samt avgitte kausjoner fra privatpersoner og selskaper. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger, driftsmidler og/eller varelager.

	Prosentvis snitt pr klasse	31.12.13	31.12.12
Sikkerhetsklasse 1	120 %	8 005 536	7 575 657
Sikkerhetsklasse 2	110 %	7 034 579	6 635 003
Sikkerhetsklasse 3	90 %	4 270 632	4 171 309
Sikkerhetsklasse 4	70 %	699 849	677 139
Sikkerhetsklasse 5	50 %	142 856	158 179
Sikkerhetsklasse 6	30 %	22 597	50 694
Sikkerhetsklasse 7	10 %	44 180	7 207
Sum sikkerhetsverdier fra risikoklassifiseringer		20 220 229	19 275 187

Risikoklassifisering

Risikogruppe	Brutto utlån inkl ubenyttede kreditter		Garantier	
	2013	2012	2013	2012
Svært lav	57,3 %	58,1 %	18,3 %	31,5 %
Lav	11,4 %	10,4 %	11,6 %	10,2 %
Middels	20,0 %	19,4 %	59,1 %	47,3 %
Høy	3,6 %	4,1 %	3,6 %	1,6 %
Svært høy	5,8 %	5,9 %	5,2 %	6,3 %
Misligholdte og nedskrevne eng.	1,9 %	2,1 %	2,2 %	3,0 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Sum utlån, garantier og ubenyttede kreditter	16 917 646	16 421 029	323 349	398 900

Utviklingen viser en jevn økning i kreditter over alle risikogrupper. For garantier vises en total nedgang som i all hovedsak skriver seg fra avgang i garantier i laveste risikoklasse.

Utlån og garantier fordelt på geografisk område

	Brutto utlån		Garantier	
	31.12.13	31.12.12	31.12.13	31.12.12
Grenland *	10 835 374	10 662 233	284 531	312 634
Midt og Øst Telemark **	2 628 152	2 546 879	24 921	20 382
Øvrige Telemark	269 911	248 459	4 390	1 736
Utenfor Telemark	2 078 108	1 926 030	9 508	64 147
Sum utlån og garantier fordelt på geografiske områder	15 811 545	15 383 601	323 349	398 900

* Grenland består av kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan.

** Midt og Øst Telemark består av kommunene hvor banken er representert. Disse utgjør; Bø, Notodden, Sauherad og Nome kommune.

SpareB

TELE

Utlån fordelt på næring og sektor

2013	Brutto utlån	Ubenyttede kreditter	Garantier	Sum engasjement
Primærnæringer	122 834	17 309	1 532	141 676
Bygg og anlegg	390 043	77 895	46 884	514 822
Varehandel, hotell og restaurant	313 268	89 856	72 645	475 768
Transport og kommunikasjon	258 787	54 237	21 593	334 617
Eiendomsdrift	3 198 874	225 049	108 200	3 532 123
Tjenesteytende næring	314 624	44 232	37 238	396 093
Finansiell og offentlig sektor	99 279	35 636	1 502	136 417
Øvrige næringer	321 942	25 872	25 552	373 365
Sum bedriftsmarkedet	5 019 650	570 085	315 146	5 904 882
Personmarked	10 791 894	536 016	8 203	11 336 114
Sum brutto engasjement	15 811 545	1 106 102	323 349	17 240 996
Utlån overført til boligkreditt	5 206 113	0	0	5 206 113
Brutto engasjement inkl. boligkreditt	21 017 658	1 106 102	323 349	22 447 109

2012	Brutto utlån	Ubenyttede kreditter	Garantier	Sum engasjement
Primærnæringer	127 127	16 198	628	143 953
Bygg og anlegg	387 765	60 601	62 534	510 900
Varehandel, hotell og restaurant	304 651	88 372	75 554	468 577
Transport og kommunikasjon	288 721	29 284	22 575	340 580
Eiendomsdrift	2 743 997	230 316	121 349	3 095 663
Tjenesteytende næring	376 804	50 154	27 206	454 165
Finansiell og offentlig sektor	100 166	72 696	50 716	223 577
Øvrige næringer	311 012	29 541	26 627	367 180
Sum bedriftsmarkedet	4 640 243	577 162	387 190	5 604 595
Personmarked	10 743 358	460 266	11 710	11 215 334
Sum brutto engasjement	15 383 601	1 037 428	398 900	16 819 929
Utlån overført til boligkreditt	4 313 176	0	0	4 313 176
Brutto engasjement inkl. boligkreditt	19 696 777	1 037 428	398 900	21 133 105

Utvikling misligholdte og tapsutsatte engasjement siste 5 år

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Brutto misligholdte engasjement	117 349	121 931	95 426	83 752	80 457	93 910
- individuelle nedskrivninger	29 744	29 112	13 306	14 902	8 601	7 593
Netto misligholdte engasjement	87 605	92 819	82 120	68 850	71 856	86 317

Brutto tapsutsatte engasjement	163 685	175 076	155 736	204 456	166 999	161 995
- individuelle nedskrivninger	78 496	86 585	71 390	78 058	81 502	50 761
Netto tapsutsatte engasjement	85 189	88 491	84 346	126 398	85 497	111 234

Inntektsførte renter på nedskrevne lån	589	1 541	1 637	150	654	55
---	------------	--------------	--------------	------------	------------	-----------

Aldersfordeling på misligholdte engasjement	2013	2012	2011
3 til 6 måneder	34 582	71 074	42 709
6 til 9 måneder	16 479	9 995	29 275
Over 9 måneder	66 288	40 862	23 442
Brutto misligholdte engasjement	117 349	121 931	95 426

Det er avsatt 0.21 millioner kroner som tap på garantier. Utover dette er det ikke misligholdte eller øvrige tapsutsatte garantier.

Individuelle nedskrivninger

	31.12.13	31.12.12
Individuelle nedskrivninger pr 01.01	115 697	84 696
Individuelle nedskrivninger pr 23.11.12 Holla og Lunde Sparebank	0	17 279
+ økte individuelle nedskrivninger i perioden	10 427	18 264
+ nye individuelle nedskrivninger i perioden	30 541	26 437
+ periodens konstaterte tap som tidl. er avsatt som nedskrivning	-27 784	-21 435
- tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-20 641	-9 544
Sum individuelle nedskrivninger pr 31.12	108 240	115 697

Det er kun foretatt individuelle nedskrivninger på utlån til og fordringer på kunder. De individuelle nedskrivningene fordeler seg som følger på bedrifts – og personmarkedet;

Individuelle nedskrivninger på;	31.12.13	31.12.12
Bedriftsmarked	89 509	98 075
Personmarked	18 731	17 622
Sum individuelle nedskrivninger pr 31.12.	108 240	115 697

Gruppenedskrivninger

	31.12.13	31.12.12
Gruppevisse nedskrivninger pr 01.01.	54 100	48 300
Gruppevisse nedskrivninger pr 23.11.12 Holla og Lunde Sparebank	0	15 965
+/- periodens endring i gruppevisse nedskrivninger	-3 100	-10 165
Gruppevisse nedskrivninger pr 31.12.	51 000	54 100

De gruppevisse nedskrivningene er ikke tilordnet spesielle næringer, men avsatt ut i fra en total vurdering av engasjementene. Det er kun foretatt gruppenedskrivninger på utlån til og fordringer på kunder. Gruppenedskrivningene fordeler seg som følger på bedrifts – og personmarkedet;

Gruppevisse nedskrivninger fordelt på;	31.12.13	31.12.12
Bedriftsmarked	22 600	22 100
Personmarked	28 400	32 000
Sum gruppenedskrivninger pr 31.12.	51 000	54 100

Kostnadsført tap på utlån og garantier

	2013	2012	Proforma 2012
Nye individuelle nedskrivninger	41 484	43 867	45 144
Reduserte individuelle nedskrivninger	-20 851	-8 728	-8 728
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	20 633	35 139	36 416
+/- periodens endring i gruppevisse nedskrivninger	-3 100	-10 165	-10 008
+ periodens konstaterte tap som tidl. ikke er avsatt som nedskrivning	797	184	2 262
- periodens inngang på tidligere perioders kostnadsførte tap	-2 134	-1 348	-2 117
+ nedskrivninger på overtatte eiendeler	5 162	0	0
Kostnadsført tap på utlån	21 358	23 810	26 553

Note 15 Rentebærende verdipapirer

	31.12.13	31.12.12
Sertifikater	0	54 627
Obligasjoner	1 275 213	1 325 946
Sum rentebærende verdipapirer	1 275 213	1 380 574

Rentebærende verdipapirer	Pålydende	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Bokført verdi
Verdipapirer utstedt av staten	50 000	55 645	53 143	55 645
Verdipapirer utstedt av fylkeskommuner og kommuner	210 000	210 414	212 430	210 414
Verdipapirer utstedt av finansielle foretak	738 500	738 907	743 565	738 907
Verdipapirer utstedt av andre	270 366	270 248	266 086	270 248
Sum rentebærende verdipapirer	1 268 866	1 275 213	1 275 224	1 275 213

Alle bankens rentebærende verdipapirer er børsnoterte. Ved fastsettelsen av virkelig verdi er ligningskursen pr 31.12.2013 lagt til grunn. De rentebærende verdipapirene behandles regnskapsmessig som en portefølje, og til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og kurs pr 31.12.2013. Gjennomsnittlig effektiv rente på porteføljen er 2,8 prosent mot 3,6 prosent i 2012. Renten er beregnet ut fra 12 måneders gjennomsnittlige beholdning. Porteføljens løpetid pr 31.12.2013 er på ca 2,6 år mot 2,7 år i 2012.

Note 16 Aksjer, aksje-/verdipapirfond og egenkapitalbevis

	31.12.13	31.12.12
Aksjer vurdert som anleggsmidler (a)	433 292	413 812
Aksjer vurdert som omløpsmidler (b)	10 802	13 738
Aksjefond vurdert som omløpsmidler (c)	5 222	4 893
Egenkapitalbevis vurdert som omløpsmidler (d)	7 905	5 190
Sum aksjer, aksje-/verdipapirfond og egenkapitalbevis	457 220	437 634

Selskapets navn	Organisasjonsnummer	Vår beholdn (antall)	Eierandel i %	Anskaffelses-kost	Bokført verdi
SpåreBank 1 Boligkreditt AS	988 738 387	1 595 751	3,00 %	239 442	239 442
SamSpar AS **	977 061 164	69 387	7,82 %	80 034	80 034
SpåreBank 1 Næringskreditt AS	894 111 232	250 473	1,84 %	31 309	31 309
SamSpar Bankinvest I AS **	992 083 832	1 334	12,32 %	14 453	14 453
SamSpar Bankinvest II AS	996 294 625	63 962	7,72 %	12 529	12 529
SpåreBank 1 Kredittkort AS	975 966 453	29 006	4,18 %	8 984	8 984
SpåreBank 1 Verdipapirservice AS	998 240 603	24 518	4,10 %	2 444	2 444
SamSpar Utvikling DA	987 804 467	2 416 416	13,41 %	2 416	2 416
Eika Boligkreditt AS	885 621 252	3 103 254	0,52 %	12 856	12 856
BTV Investeringsfond AS	977 515 157	16 867	15,83 %	18 040	12 260
Energi og Miljøkapital AS	984 868 758	93 750	7,50 %	9 375	3 905
Nets Holding AS	999 076 688	303 275	0,16 %	12 770	11 070
Kredittforeningen for sparebanker AS	986 918 930	920	1,84 %	948	948
Visa INC (A - og C aksjer) *	US ISIN: 92826C3007	4 854	*	375	375
Nordito Property AS *	995 400 073	36 717	*	139	139
Spama AS	916 148 690	620	1,96 %	61	61
Midt-Telemark Næringsutvikling AS	986 425 535	18	9,00 %	19	19
Borgestad ASA *	992 516 178	400	*	19	19
Servicebyen Skien AS	956 467 500	10	3,98 %	10	10
Andre aksjer ikke spesifisert		-	0,00 %	21	21
Sum aksjer vurdert som anleggsmidler (a)				446 243	433 292

* Bankens eierandeler i disse selskapene er ubetydelige (under 1%)

** Aksjer/ andeler i felleskontrollert virksomheter alle med forretningskontor i Oslo.

Beholdningsendringer av aksjer vurdert som anleggsmidler (eksl datterselskaper)

Inngående balanse	413 812
Tilgang	67 459
Avgang	-43 976
Nedskrivning av anleggsaksjer	-4 003
Utgående balanse	433 293

Gevinst/ tap (-) på verdipapirer som er anleggsmidler

	2013	2012	Proforma 2012
Gevinst ved realisasjon av Eika Gruppen aksjer	17 052	0	
Nedskrivning anleggsaksjer (eksl ds)	-4 000	-1 750	-2 694
Gevinst/tap (-) på verdipapirer som er anleggsmidler	13 052	-1 750	-2 694

I 2013 hadde de felleskontrollerte virksomhetene følgende hovedtall (foreløpig regnskap);

	Årsresultat	Egenkapital
SamSpar AS	197 402	1 184 340
SamSpar Bankinvest I A	59 358	719 158

Bankens beholdning av omløpsaksjer, -aksjefond og -egenkapitalbevis i banker behandles regnskapsmessig som en portefølje, og til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12.2013 for hele porteføljen.

Selskapets navn	Organisasjons- nummer	Vår beholdn (antall)	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Bokført verdi
Omløpsaksjer					
Orkla ASA	910 747 711	19 200	970	909	970
Telenor ASA	982 463 718	5 000	509	723	509
Voss Veksel- og Landmandsbank ASA	817 244 742	172	346	353	346
Wilh. Wilhelmsen Holding ASA	995 277 905	1 100	244	222	244
Fred Olsen Energy ASA	977 388 287	800	230	198	230
Norsk Hydro ASA	914 778 271	3 652	209	99	209
Aker ASA	886 581 432	1 000	168	222	168
Tomra Systems ASA	927 124 238	2 400	100	136	100
Statoil ASA	923 609 016	400	27	59	27
Nordisk Areal Invest ASA *	991 032 517	141 585	15 110	8 000	8 000
Sum aksjer vurdert som omløpsmidler (b) *			17 912	10 919	10 802

* Aksjene i Nordisk Areal Invest AS er ikke notert på børs. Aksjene er klassifisert som omløpsaksjer, men vurdert for seg. Øvrige omløpsaksjer er vurdert samlet som en portefølje og bankens eierandeler i disse selskapene er ubetydelige (under 1 %).

Selskapets navn	Organisasjons- nummer	Vår beholdn (antall)	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Bokført verdi
Aksje- og verdipapirfond					
Odin Europa	981 177 649	13 414	1 545	1 765	1 545
Odin Europa SMB	981 177 711	8 937	1 393	1 988	1 393
Odin Global SMB	981 177 827	3 619	534	465	534
Odin Global II	995 176 696	123	500	699	500
Odin Norden	980 146 561	153	250	234	250
Trient Dynamic Balanced Fund	252 539 875 (Irland)	10 000	1 000	1 341	1 000
Sum aksje- og verdipapirfond vurdert som omløpsmidler (c) *			5 222	6 493	5 222

* Bankens eierandeler i disse selskapene er ubetydelige (under 1 %).

Selskapets navn	Organisasjonsnummer	Vår beholdn (antall)	Anskaffelses-kost	Markeds-verdi	Bokført verdi
Egenkapitalbevis					
Hjelmeland Sparebank	937 896 581	29 842	2 835	2 771	2 835
SpareBank 1 Ringerike Hadeland	937 890 362	17 478	2 246	2 141	2 246
SpareBank 1 NordVest	975 014 207	19 230	2 000	2 000	2 000
SpareBank 1 Østfold Akershus	837 884 942	2 600	286	231	286
SpareBank 1 BV	944 521 836	4 898	274	211	274
SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	944 521 836	2 400	264	181	264
Sum egenkapitalbevis vurdert som omløpsmidler (d) *			7 905	7 535	7 905

* Bankens eierandeler i disse selskapene er ubetydelige (under 1 %).

Note 17 Aksjer i datterselskaper

	31.12.13	31.12.12
Aksjer i datterselskaper	33 844	33 094

Sparebanken Telemark har 3 datterselskaper hhv Tufte Eiendom AS, Sparebankgården AS og Eiendomsmegler 1 Telemark AS (56 prosent). Det er ikke utarbeidet konsernregnskap fordi datterselskapene ikke anses for å ha betydning for å bedømme bankens stilling og resultat ref RL § 3-8(2).

Eierandelen i datterselskap tilsvare stemmeandel

	Organisasjonsnummer	Anskaffelses-tidspunkt	Forretnings-kontor	Eierandel (antall)	Eierandel i %	Kostpris	Bokført verdi
Tufte Eiendom AS	986 844 058	01.01.06	Porsgrunn	150	100 %	19 155	10 680
Sparebankgården AS	989 974 777	26.04.10	Porsgrunn	3 000	100 %	21 558	21 558
Eiendomsmegler 1 Telemark AS	971 225 793	01.07.99	Skien	6 877	56 %	1 606	1 606
Sum aksjer i datterselskap						42 319	33 844

Beholdningsendringer av aksjer datterselskaper

Inngående balanse	33 094
Tilgang	750
Avgang	0
Utgående balanse	33 844

I 2013 hadde datterselskapene følgende hovedtall (foreløpig regnskap):

	Drifts-inntekter	Drifts-resultat	Årsresultat	Sum eiendeler	Sum egenkapital
Tufte Eiendom AS *	7 379	6 491	4 354	12 348	8 955
Sparebankgården AS	4 414	2 040	778	33 908	5 334
Eiendomsmegler 1 Telemark AS	25 643	3 610	2 669	14 500	6 633

*Tufte Eiendom AS eier samtlige av aksjene i Apotekergården AS og TT- Eiendom AS. Videre eier TT- Eiendom AS alle aksjene i TT- Utvikling AS og Haugsmark AS. Regnskapstallene over er foreløpige selskapsregnskapstall for Tufte Eiendom AS og ikke konsernet Tufte Eiendom AS.

Note 18 Nærstående parter

Banken har 3 datterselskaper, 3 heleide datterdatter selskaper samt eierandeler i 2 felleskontrollerte virksomheter. Eierandeler i selskapene er presentert i note 16 og 17. Internhandel med datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter er gjort i henhold til egne avtaler og på forretningsmessige vilkår.

	31.12.13	31.12.12
Utlån til datterselskaper	43 038	59 519
herav forfaller senere enn 5 år	31 949	45 638
Utlån til felleskontrollerte virksomheter (alt er ansvarlig lånekapital)	5 325	5 325
herav forfaller senere enn 5 år	5 325	5 325
Garantier avgitt til datterselskaper	30 100	30 100
Garantier avgitt til felleskontrollerte virksomheter	0	0
Innskudd fra datterselskaper	54 373	67 309
Innskudd fra felleskontrollerete virksomheter	0	0
Gjeld til datterselskap	0	0
Transaksjoner med datterselskap (leie bygg).	4 509	4 519

Note 19 Avsetning for påløpte kostnader og forpliktelser

Spesifikasjon av pensjonsforpliktelse

	31.12.13	31.12.12
Pensjonsforpliktelse	25 116	33 782
Andre avsetninger for forpliktelse	210	210
Sum avsetning for påløpte kostnader og forpliktelse	25 326	33 992

Spesifikasjon av pensjonsforpliktelse

	31.12.13			31.12.12		
	Sikrede	Usikrede	Totalt	Sikrede	Usikrede	Totalt
Påløpte pensjonsforpliktelse	198 809	9 621	208 430	187 589	7 868	195 457
Verdi av pensjonsmidler	-186 596	0	-186 596	-165 730	0	-165 730
Netto pensjonsforpliktelse	12 214	9 621	21 834	21 859	7 868	29 726
Arbeidsgiveravgift	1 925	1 357	3 282	2 946	1 109	4 055
Balanseførte pensjonsforpliktelse	14 139	10 977	25 116	24 805	8 977	33 781

Banken har ytelsesbaserte pensjonsordninger i Sparebank 1 Livsforsikring AS og Storebrand Livsforsikring AS. Ansatte som ble tilsatt etter 01.07.2005 (Sparebanken Grenland), etter 01.03.2008 (Sparebanken Telemark) og etter 01.01.2009 (Holla og Lunde Sparebank) er tilknyttet en innskuddsbasert ordning. For den innskuddsbaserte ordningen vil årets pensjonskostnad tilsvare årets påløpne premie. Pensjonsordningene oppfyller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Banken har inngått avtale om førtidspensjonsordning til administrerende banksjef, vise administrerende banksjef og tidligere banksjef i Sparebanken Grenland. Førtidspensjonsordningene inngår blant de usikrede ordningene.

Ved beregning av pensjonsforpliktelse for den ytelsesbaserte ordningen er følgende antall medlemmer lagt til grunn:

Medlemmer i ytelsesbasert pensjonsordning	31.12.13	31.12.12
Antall personer med i pensjonsordning	221	224
herav aktive	140	152
herav pensjonister og uføre	81	72

Medlemmer i innskuddsbasert pensjonsordning	31.12.13	31.12.12
Antall personer med i pensjonsordning	43	46
herav aktive	43	46
herav pensjonister og uføre	0	0

Spesifikasjon av estimatavvik ført direkte mot egenkapitalen

	Sikrede	31.12.13 Usikrede	Totalt	Sikrede	31.12.12 Usikrede	Totalt
Estimatavvik pensjonsmidler	8 607	0	8 607	-4 169	0	-4 169
Estimatavvik pensjonsforpliktelser	-2 218	-1 742	-3 960	27 537	616	28 153
Sum estimatavvik ført direkte mot egenkapitalen	6 389	-1 742	4 647	23 368	616	23 984

Spesifikasjon av årets pensjonskostnad

Spesifikasjon av årets pensjonskostnad	Sikrede	2013 Usikrede	Totalt	Sikrede	2012 Usikrede	Totalt	Proforma 2012
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6 772	446	7 218	6 783	391	7 174	8 518
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	6 967	322	7 289	6 312	321	6 633	7 573
Årets brutto pensjonskostnad	13 739	768	14 507	13 094	712	13 807	16 091
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-6 042	0	-6 042	-6 372	0	-6 372	-7 278
Årets netto pensjonskostnad	7 697	768	8 465	6 722	712	7 434	8 812
Arbeidsgiveravgift	732	63	795	923	55	978	1 119
Pensjonskostnad ytelsesbasert ordning	8 430	831	9 261	7 645	767	8 413	9 931
Pensjonskostnad innskuddsbasert ordning (inkl aga)	1 180	0	1 180	757	0	757	1 039
Pensjonskostnad ny AFP (inkl aga)	1 104	0	1 104	1 100	0	1 100	1 392
Netto pensjonskostnad	10 713	831	11 544	9 503	767	10 270	12 362

Økonomiske forutsetninger

Forutsetninger ved beregning av pensjonskostnad:	2013	2012
Diskonteringsrente	3,75 %	3,50 %
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	3,75 %	4,80 %
Årtlig lønnsregulering	3,25 %	4,00 %
Årtlig økning i folketrygdens grunnbeløp (G)	3,00 %	3,75 %
Årtlig regulering av pensjoner	0,40 %	1,10 %

Forutsetninger ved beregning av pensjonsforpliktelse 31.12.	2013	2012
Diskonteringsrente	3,75 %	3,70 %
Årtlig lønnsregulering	3,50 %	3,25 %
Årtlig økning i folketrygdens grunnbeløp (G)	3,50 %	3,00 %
Årtlig regulering av pensjoner	0,60 %	0,40 %

Øvrige sentrale forutsetninger:	2013	2012
Frivillig avgang/turnover til 50 år	2,00 %	2,00 %
Frivillig avgang/turnover fra og med 50 år	0,00 %	0,00 %
Benyttet levealderstabell	GAP07	K2005

Banken har med virkning fra 31.12.2012 endret referanserente for diskonteringsrente fra 10 årig statsobligasjon til OMF rente. Dette da markedet for disse obligasjonene anses å være tilstrekkelig likvid på balansedagen.

Ved beregning av virkelig verdi på pensjonsmidler pr 31.12.2013 er det lagt til grunn en forventet avkastning for 2013 på 3,75 prosent. Faktisk avkastning på pensjonsmidlene var i 2012 4,5 prosent.

AFP ordningen finansieres med premier fra arbeidsgiver med prosentandel av lønn som i 2013 var 2,0 prosent, og i 2012 var 1,75 prosent.

Note 20 Ansvarlig lånekapital i andre foretak

	31.12.13	31.12.12
SamSpar AS	5 325	5 325
SpareBank 1 Midt-Norge	2 993	2 993
SpareBank 1 Livsforsikring AS	10 000	10 000
SpareBank 1 Østfold Akershus	5 000	5 000
SpareBank 1 SR Bank	5 000	5 000
Verdibanken AS	1 000	1 000
Eika Gruppen AS	3 050	3 050
Sum ansvarlig lån/ fondsobligasjoner	32 368	32 368
Herav brutto utlån til og fordringer på kunder	5 325	5 325
Herav rentebærende verdipapirer	27 043	27 043

Note 21 Innskudd fra kunder

	31.12.13		31.12.12	
	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	10 935 829	2,3	10 363 258	2,2
Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	498 357	3,5	836 463	3,7
Sum innskudd fra kunder	11 434 186	2,3	11 199 722	2,3

Gjennomsnittrente er beregnet som et gjennomsnitt for de respektive balansepostene pr 31.12.

Av innskudd fra kunder utgjør fastrenteinnskudd

	31.12.13	31.12.12
Bokført verdi	12 143	452 682
Markedsverdi	12 119	451 927

Innskudd fra kunder fordelt på næringer

	31.12.13	31.12.12
Primærnæringer	111 762	104 593
Bygg og anlegg	283 464	292 665
Varehandel, hotell og restaurant	397 075	358 411
Transport og kommunikasjon	167 318	168 004
Eiendomsdrift	622 785	609 382
Tjenesteytende næring	1 261 990	1 084 467
Finansiell og offentlig sektor	315 161	460 664
Øvrige næringer	207 756	302 276
Sum bedriftsmarkedet	3 367 311	3 380 463
Personmarkedet	8 066 875	7 819 259
Sum innskudd fra kunder	11 434 186	11 199 722

Innskudd fra kunder fordelt på geografisk område

	31.12.13	31.12.12
Grenland *	8 671 138	8 314 133
Midt og Øst Telemark **	1 489 650	1 584 156
Øvrige Telemark	1 167 183	1 172 739
Utenfor Telemark	106 215	128 694
Sum innskudd fra kunder	11 434 186	11 199 722

* Grenland består av kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan

** Midt og Øst Telemark består av kommunene hvor banken er representert. Disse utgjør; Bø, Notodden, Sauherad og Nome kommune.

Note 22 Gjeld

	31.12.13		31.12.12	
	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
Lån fra kredittinstitusjoner	150 000	2,01	300 000	2,71
Obligasjonslån	4 346 500	3,24	4 266 500	3,75
Fondsobligasjon	75 000	2,92	75 000	3,62
Sum gjeld inkl fondsobligasjon	4 571 500	3,02	4 641 500	3,54

Sparebanken Telemark tok opp en evigvarende fondsobligasjon 27.04.2005 pålydende 75 millioner kroner. Innløsningsrett for banken er 27.04.2015. Fondsobligasjonen forrentes med 3 måneders Nibor pluss 120 basispunkter.

Gjelden har følgende forfallsstruktur

31.12.13	1. halvår 2014	2. halvår 2014	2015	2016	2017	2018	Fom 2019	Totalt
Lån fra kredittinstitusjoner							150 000	150 000
Obligasjonsgjeld	292 000	414 500	1 265 000	700 000	1 050 000	625 000		4 346 500
Fondsobligasjon (call)			75 000					75 000
Totalt	292 000	414 500	1 340 000	700 000	1 050 000	625 000	150 000	4 571 500

31.12.12	1. halvår 2013	2. halvår 2013	2014	2015	2016	2017	Fom 2018	Totalt
Lån fra kredittinstitusjoner	150 000						150 000	300 000
Obligasjonsgjeld	283 500	524 000	1 094 000	1 265 000	450 000	650 000		4 266 500
Fondsobligasjon (call)				75 000				75 000
Totalt	433 500	524 000	1 094 000	1 340 000	450 000	650 000	150 000	4 641 500

Note 23 Egenkapital

Spesifikasjon av endring i egenkapitalen	Eierandelskapital	Overkursfond	Utjevningfond	Grunnfonds-kapital	Gavefond	Sum egenkapital
Egenkapital pr 31.12.2012	651 664	1 876	31 234	1 076 119	3 000	1 763 893
Overføring fra gavefond				3 000	-3 000	0
Emisjon 2013	6 000					6 000
Estimatavvik pensjon			1 324	2 068		3 392
Årets resultat			61 508	96 087		157 594
Avsatt til gaver/utbytte			-16 000	-3 000		-19 000
Sum egenkapital pr 31.12.2013	657 664	1 876	78 065	1 174 274	0	1 911 879

Sum egenkapital	31.12.13	31.12.12
Egenkapital pr 1.1	1 763 893	1 386 469
Omklassifisert emisjonskostnad 2011	0	2 566
Sparebankfond fra Holla og Lunde Sparebank	0	323 956
Gave til Sjøfartsmuseum og Vitensenteret	0	-5 000
Gaver til stiftelsene ifm etablering	0	-32 000
Overkurs eierandelskapital	0	1 876
Emisjon	6 000	0
Estimatavvik pensjon	3 392	17 269
Årets resultat	157 594	83 458
Avsatt til utbytte og gaver	-19 000	-14 700
Sum egenkapital pr 31.12.	1 911 879	1 763 893

Eierandelskapitalen består av 6.576.640 egenkapitalbevis pålydende kr 100.

Eiere	Antall	Pålydende	Balanseført
Sparebankstiftelsen Telemark - Grenland	3 288 320	100	328 832
Sparebankstiftelsen Telemark - Holla og Lunde	3 288 320	100	328 832
Sum eierandelskapital	6 576 640	100	657 664

SpareBank

TELE

Note 24 Kapitaldekning

Ansvarelig kapital	Kapitaldekning før konsolidering		Kapitaldekning Konsolidert	
	2013	2012	2013	2012
Innskutt egenkapital	659 540	653 540	659 540	653 540
Opptjent egenkapital	1 252 339	1 110 353	1 252 339	1 110 353
Minoritetsinteresse	0	0	3 520	1 890
Annen egenkapital	0	0	3 726	1 159
Egenkapital	1 911 879	1 763 893	1 919 125	1 766 942
Fradrags utsatt skattefordel og goodwill	-15 871	-21 778	-14 549	-20 735
Fradrags ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-158 712	-141 562	-158 712	-141 562
Fradrags for kapitaldekningsreserve *	0	0	-85 359	-85 359
Ren kjernekapital	1 737 295	1 600 553	1 660 505	1 519 286
Fondsobligasjon	75 000	75 000	75 000	75 000
Kjernekapital	1 812 295	1 675 553	1 735 505	1 594 286
Tilleggs kapital utover kjernekapital				
Fondsobligasjoner	0	0	0	0
50 % fradrags ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og kapitaldekningsreserve	0	0	0	0
Tilleggs kapital	0	0	0	0
Total ansvarlig kapital	1 812 295	1 675 553	1 735 505	1 594 286
Risikovektet balanse	10 446 682	9 985 231	10 431 225	9 959 423
Ren kjernekapitaldekning	16,6 %	16,0 %	15,9 %	15,3 %
Kjernekapitaldekning	17,3 %	16,8 %	16,6 %	16,0 %
Kapitaldekning	17,3 %	16,8 %	16,6 %	16,0 %

* Den pålagte kapitaldekningsreserve er fradrags for aksjer og ansvarlig lån i SamSpar AS, se note 16 og 20.

Spesifikasjon av risikovektet balanse konsolidert

	Totalt engasjement 2013	Risikovektet volum 2013	Totalt engasjement 2012	Risikovektet volum 2012
Stater	258 204	-	157 183	-
Lokale og regionale myndigheter	229 414	760	229 415	4 761
Offentlig eide foretak	-	-	-	-
Multilaterale utviklingsbanker	-	-	-	-
Internasjonale organisasjoner	-	-	-	-
Institusjoner	623 195	114 770	711 503	128 586
Foretak	2 209 308	1 933 058	2 008 132	1 633 796
Massemarked	3 611 131	2 480 989	3 434 043	2 393 380
Pantesikkerhet i eiendom:				
- Pantesikkerhet i boligeiendom	10 564 318	3 576 834	10 463 214	3 585 270
- Pantesikkerhet i næringsseiendom	1 406 875	1 326 618	1 187 034	1 144 917
Forfalte engasjementer	91 756	74 369	112 259	104 088
Høyrisiko-engasjementer	-	-	-	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	435 214	43 521	409 893	40 989
Andeler i verdipapirfond	-	-	-	-
Øvrige engasjementer	275 595	229 647	321 130	255 049
Sum kredittrisiko	19 705 010	9 780 566	19 033 806	9 290 837
Markedsrisiko				
Posisjonsrisiko for egenkapitalinstrumenter	23 928	41 358	23 821	42 744
Posisjonsrisiko for gjeldsinstrumenter	134 996	127 099	363 550	204 978
Sum markedsrisiko	158 924	168 457	387 371	247 722
Operasjonell risiko		777 274		701 886
Fradrag gruppevis nedskrivninger		-51 000		-54 100
Fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-158 712		-141 562
Fradrag for kapitaldekningsreserve		-85 359		-85 359
Sum risikovektet balanse		10 431 225		9 959 424

Konsolidert kapitaldekning inkluderer det felleskontrollerte selskapet SamSpar AS samt bankens datterselskaper Sparebankgården AS, Tuftte Eiendom AS og Eiendomsmegler 1 Telemark AS. Datterselskapenes driftsinntekter er medregnet under operasjonell risiko.

Note 25 Finansielle instrumenter

Swap avtaler	Nominelt beløp		Virkelig verdi	
	31.12.13	31.12.12	31.12.13	31.12.12
Sikring av utlån til og fordringer på kunder	1 023 156	955 031	-19 256	-21 594
Sikring av innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0
Sikring av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	400 000	700 000	7 236	8 384
Sum	1 423 156	1 655 031	-12 020	-13 210

Nominelt beløp tilsvarer det referansebeløp (hovedstol) som er avtalt i bytteavtalene og som er grunnlag for beregning av renter og avkastning. Virkelig verdi tilsvarer det banken vil betale/motta ved realisasjon av avtalene.

Sikringsinstrumentene er ikke balanseført da de på balansedagen er ansett å være effektive. Instrumentene sikrer virkelig verdi av balanseførte eiendeler og gjeld. Mer-/mindreverdi på instrumentene motsvares av tilsvarende mer-/mindreverdi på sikringsobjektene (utlån, innskudd og innlån).

Netto gevinst resultatført knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring var 7.8 millioner kroner mot 5.0 millioner kroner i 2012.

Note 26 Forfallsanalyse

Post i balansen (tall i hele mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Sum
Kontanter og fordringer på sentralbanker	249	0	0	0	0	249
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	165	0	0	0	165
Utlån til og fordringer på kunder	0	2 145	528	2 564	10 415	15 652
Obligasjoner og sertifikater	0	143	238	675	218	1 275
Øvrige eiendeler	72	28	46	418	197	761
Sum eiendeler	321	2 481	813	3 657	10 830	18 102
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	150	150
Innskudd fra og gjeld til kunder	11 422	12	0	0	0	11 434
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	77	629	3 643	0	4 349
Øvrig gjeld	0	157	0	0	25	182
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	75	0	75
Egenkapital	1 912	0	0	0	0	1 912
Sum gjeld og egenkapital	13 334	246	629	3 718	175	18 102
Netto likviditetseksponering	-13 013	2 235	184	-61	10 655	0

Pr 31.12.2013 hadde banken følgende lånemuligheter i Norges Bank og avtalte trekkrettigheter:

Type	Låneadgang/ramme	Herav trukket beløp	Forfall på trekkramme
Låneadgang i Norges Bank	279	0	
Trekkrettighet oppgjørskonto	300	0	31.12.14

SpareBank 1 Telemark inngikk, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, i 2011 en avtale om etablering av likviditetsfasilitet for selskapet. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Den enkelte eier (bank) hefter prinsipielt for bankens andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken.

Note 27 Markedsrisiko

Markedsrisiko knyttet til renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulike gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisikoen kan splittes i fire elementer:

- basisrisiko
- administrativ renterisiko
- rentekurverisiko
- spreadrisiko

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen både med hensyn til basisrisiko og rentekurverisiko. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå på plasseringer og innlån gjennom rentebindingen, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring som finner sted på bankens eiendeler og gjeld når hele rentekurven parallellforskyves. Basisrisikoen er vist i tabellen nedenfor ved renteøkning på 1 prosentpoeng. Det er ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko ved beregning av basisrisiko.

Basisrisiko (mill. kr)	2013	2012
Obligasjoner og sertifikater	-4,9	-5,9
Fastrenteutlån	-25,7	-30,6
Fastrenteinnskudd	0,0	0,4
Sertifikatlån	0,0	0,0
Obligasjonslån	11,8	18,4
Derivater	20,9	21,6
Basisrisiko, effekt på resultat før skatt	2,1	3,9

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Selv om beregningene ovenfor viser at banken vil tjene på en renteoppgang, er det ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, det vil si risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Rentekurverisiko (mill. kr)	2013	2012
0 - 1 mnd	-0,1	-0,1
1 - 3 mndr	3,8	4,3
3 - 12 mndr	0,0	-0,4
1 - 5 år	5,1	6,7
5 - 10 år	-6,7	-6,6
Rentekurverisiko, effekt på resultat før skatt	2,1	3,9

Administrativ renterisiko er effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet og til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og åtte uker ved rentereduksjon på innskudd. I våre beregninger er det beregnet med åtte uker varslingsfrist både på innskudd og utlån.

Administrativ renterisiko (mill. kr)	2013	2012
Utlån til flytende rente	-24,4	-23,7
Innskudd til flytende rente	18,7	17,6
Administrativ renterisiko, effekt på resultat før skatt	-5,7	-6,1

Spread risikoen er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserentene, for eksempel statsrentene eller swaprentene.

Note 28 Garantiansvar

Garantiansvar fordelt på garantiformer	31.12.13	31.12.12
Betalingsgarantier	94 427	123 374
Kontraktsgarantier	87 935	86 327
Lånegarantier	82 169	126 327
Garantier for skatter	1 100	1 100
Annet garantiansvar	57 718	61 773
Sum garantiansvar	323 349	398 900

Av kontraktsgarantier utgjør garanti overfor Eiendomsmegler 1 Telemark AS 30 millioner kroner.

Note 29 Pantstillelser

Det er innskudd og deponert obligasjoner på 289 millioner kroner som sikkerhet for opptak av D-lån og F-lån i Norges Bank. F-lån er det instrumentet som primært blir brukt for å tilføre likviditet til banksystemet fra Norges Bank. F-lån er lån mot sikkerhet i verdipapirer til fast rente og gitt løpetid. Løpetiden på F-lån varierer og avhenger av likviditetssituasjonen i banksystemet.

Note 30 SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS

Banken overfører utlån gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS eller næringsseidomslån til SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Overdragelse av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Banken selger boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt som igjen utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de overførte boliglånene. Det er i 2013 netto solgt boliglån til en verdi av 893 millioner kroner. Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 5.206 millioner kroner ved utgangen av året. Utlånene selges til balanseført verdi se note 5 for spesifisering av utlån.

Banken mottar provisjon for de solgte boliglånene tilsvarende renteinntekten på lånene redusert med gjennomsnittlig finansieringskostnad i SpareBank 1 Boligkreditt AS, administrasjonskostnader samt eventuelle inntrufne tap begrenset oppad til ett års provisjon. Renten fastsettes av boligkredittforetaket.

De overførte lånene må ha en LTV på under 75 prosent på salgstidspunktet (endret til 70 prosent fra januar 2014). Gjennomsnittlig LTV for de solgte lånene fra Sparebanken Telemark er under 50 prosent. Det forventede tapet i den overførte porteføljen er tilnærmet null og derved betydelig lavere enn ett års provisjon. Dette innebærer at banken overfører praktisk talt alle risikoer og fordeler knyttet til de solgte boliglånene og banken fraregner derfor disse i balansen i sin helhet. Bankens innregner videre alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen og utgjorde 63 millioner kroner pr 31.12.2013 (sum provisjon for 2013 se note 5). Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen.

Vedvarende engasjement

	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimale eksponering for tap (siste års provisjon)
Avregningsadgang	0	0	63 396

Likviditetsfasilitet

Sparebanken Telemark har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner (OMF) for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette med hensyn til kapitaldekning eller store engasjementer.

Soliditet

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har Sparebanken Telemark også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minst 9 prosent. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjerne kapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt.

Overdragelse av utlån til SpareBank 1 Næringskreditt AS

Sparebanken Telemark har ikke overført næringslån til SpareBank 1 Næringskreditt AS pr 31.12.2013.

Tilsvarende avtaler om likviditetsfasilitet og aksjonæravtale soliditet gjelder også for SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Erklæring fra styret og administrerende banksjef

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2013, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i årsrapporten gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet og gir en rettviseende oversikt over opplysninger nevnt i verdipapirhandelsloven § 5-5.

Styret i Sparebanken Telemark

Porsgrunn, 14. februar 2014

Per Richard Johansen
Styrets leder

Per Wold

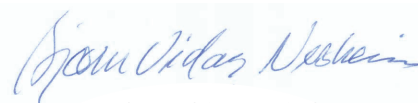
Guro Erikstein

Ola Røste

Lise Wiik

Bjørn Vidar Nesheim

Mona Lund

Jan Berge

Per Halvorsen
Adm. banksjef

Til representantskapet i
Sparebanken Telemark

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Sparebanken Telemark, som består av balanse per 31. desember 2013, resultatregnskap som viser et overskudd på kr 157 594 273 og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og administrerende banksjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende banksjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og administrerende banksjef finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utføre revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet for Sparebanken Telemark avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2013 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og administrerende banksjef har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Porsgrunn, 14. februar 2014
ERNST & YOUNG AS

Odd Knustad
statsautorisert revisor

Beretning fra kontrollkomiteen

Kontrollkomiteen har i henhold til finansieringsvirksomhetsloven § 3-11 ført tilsyn med at bankens virksomhet er drevet i samsvar med sparebankloven, finansieringsvirksomhetsloven, bankens vedtekter, representantskapets vedtak og andre bestemmelser som banken har plikt til å rette seg etter.

Videre har kontrollkomiteen i henhold til nevnte bestemmelse gjennomgått styrets protokoller. Kontrollkomiteen har dessuten foretatt de undersøkelser som følger av nevnte lover og forskrift om instruks for kontrollkomiteer i finansieringsforetak.

Kontrollkomiteen har gjennomgått forslaget til årsregnskap og styrets årsberetning, uten at dette gir foranledning til noen bemerkninger. Kontrollkomiteen finner styrets vurdering av bankens økonomiske situasjon dekkende, og vil anbefale at det fremlagte årsregnskap fastsettes som bankens regnskap for 2013.

Kontrollkomiteen i Sparebanken Telemark

Porsgrunn, 14.februar 2014

Hilde Sannes Holløkken
Leder

Stig Halfdan Kjeldal

Hilde Thorbjørnsen

I dag. I morgen. I Telemark.